

BUCHLOVSKÝ ZPRAVODAJ

Zimní pohádka U Trampa

(foto: Bořek Žižlavský)

Buchlovské zvony vánoční

Zdenka Maršálková

Velebné hlasy všech tří našich zvonů
se vždýcky v báni věže barokní rozezvučí ve svatý čas.
Radostné poselství zvěstují všemu lidu,
v půlnoční době posvátné každého roku zas a zas.
Narodil se Kristus Pán, veselme se.

A jejich tóny táhnou se nad jiskřící se závějí
až kolem Buchlova se zasněženým stromovým
se jejich znění nese.
Ve hlase zvonů znějících andělé koledy vánoční
sborem zpívají
a v osvětleném náměstí se statuí a stromem vánočním
ozvěna rozlehne se.
Z růže kvítek vykvet nám, radujme se.

V kostele v oltáři v Betlémě dítě probudí
a Panna Maria tichounce děťátku ukolébavku zpívá.
Jas hvězdy betlémské pastýře ze spánku s ovečkami vzbudí
a volek s oslíkem dechem svým svaté děťátko teple zahřívá.
Z života čistého, z rodu královského.

K vánoční poezii zvuk zvonů půlnočních vždy náleží,
co vnese víru, radost, lásku v srdce lidská.
Bůh vždýcky láska jest a v Boží lásce svět leží
a zvuky zvonů vánočních jsou fanfáry k příchodu Krista.
Nám, nám narodil se.

grafika Arnošta Hrabala

Svatý Mikuláš

Zdenka Maršálková

Ten dobrý, dětský světec, svatý Mikuláš byl odedávna s křesťanstvím zde s námi.

V době, kdy malý Ježíšek ještě dlel v nebesích
a jeho zrození se slavilo jen betlémkem a koledami.

Každý rok v Adventě, v předvečer svátku svého
sestoupil z nebe, aby dětem dal ořechy, oříšky, jablka, ovoce sušené
a k tomu také kus perníku medového.

V mém dětství z hvězdnatého nebe nad Buchlovem
po zlaté pentli se Mikuláš s andělem spouštěli
a mezi padajícími vločkami sněhu je pouze rozzářené dětské oči viděly.
V ten večer mikulášský u Dvořanů v cihelně z hluboké jámy, kde se těžil jíl,
vystřel z díry čertíček rohatý vidle a černý, kudrnatý týl.
Mikulášů barevným cukrem byly zdobeny ornáty zlaté,
kteří, od pana „Cypry“ – cukráře, tak krásně byli stvořeni.

V plamenech žlutých, červených dleli čertíci rudí
a ze všech nádherně voněl perník koření.

Byli tak lesklí, roztomilí, s rožkama točenýma,
čertíci rohlíkoví, co pekařka Pohanková pekla,
s očkama z pepřů a nosíkem z hřebíčků,
jako by právě vyskočili ze samého pekla.

Já stále v duchu zřím mikulášskou trojici,
jak na Helštýně zasněženou uličkou se vzdalovala
a bílá lehká vločka sněhové nadílky kol lampy zářící ve tmě poletovala.

Ted' svatý Mikuláš nosívá lega a možná že už i počítače,
jde s dobou, která není horší, je jen jiná a stále svými dárky těší děti naše.

A tak si přejme, aby dlouho ještě ve stínu první sněžné závěje
v kypřem a čerstvě napadaném sněhu trojice mikulášské byly šlépěje.

Čtyři svíčky (adventní rozvaha)

Hořely čtyři svíčky na adventním věnci, hořely tak tiše, že bylo slyšet, jak svíčky začaly hovořit. První svíčka vzdychla a řekla: „Jmenuji se Mír. Moje světlo sice svítí, ale lidé mír nedodržují.“ Její světlo bylo čím dál tím menší, až docela zhaslo ...

Světlo druhé svíčky zakmitalo a svíčka řekla: „Jmenuji se Víra. Jsem ale zbytečná, lidstvo nechce nic o Bohu vědět, nemá tedy cenu, abych svítila.“ Průvan zavál místností a druhá svíčka zhasla ...

Tiše a smutně se ke slovu přihlásila třetí svíčka: „Jmenuji se Lásky. Už nemám sílu, abych hořela. Lidé mně odsunuli na stranu. Vidí jen sami sebe a žádné jiné, které by měli mít rádi.“

a s posledním záchvěvem zhaslo i toto světlo ... V tom vešlo do místnosti dítě, podívalo se na svíčky a řeklo: „Vy musíte svítit a ne být zhaslé!“ A skoro začalo plakat ...

Vtom se přihlásila ke slovu i čtvrtá svíčka a pravi-la: „Neboj se! Dokud já svítím, můžeme i ostatní svíčky zapálit. Jmenuji se Naděje.“ Zapálilo dítě od této svíčky zápalku a rozsvítilo znovu ostatní svíčky. Plamen naděje by nikdy neměl zhasnout ve Tvém životě ...

... a každý z nás by měl mít plamínky Míru, Víry, Lásky a Naděje neustále udržovat!

(In: Hlucké noviny 4/2004)

grafika Arnošta Hrabala

Buchlovské Vánoce

Zdenka Maršálková

Když přichází čas vánoční, rolníček, světel, zvonů
a zasněžená příroda již klidně, tiše dřímá,
přinese hvězda betlémská do kraje našeho
radost a štěstí z příchodu z nebes Božího syna.
Hrad Buchlov s Barborkou jsou ovinuty
krajovým věncem zasněžených stromů,
bělostný sníh kryje bání kostela, na rynku Pannu Marii
i všechny střechy okolo stojících domů.
Vždy ve vánočním lese zasněženém
zůstanou stopy v kyprém sněhu na chvílku.
Lesníci nesli zvířet do krmelců jejich štedrovečerní nadílku.
Pestrý ledňáček u přehrady, kde není led a voda se čerí,
chytne si lesklou stříbrnou rybičku, svoji štedrovečerní večeři.
Když nebe zajiskří se hvězdami,
přichází Štědrý večer v pokoji a míru.
Ježíšek maličkým dětem stromeček přinese
a dospělým Spasitel srdce otevře pro svoji lásku, víru.
Kdys k času vánočnímu patřil tón rolníček
a koně s jiním v nozdrách jsou zapraženi v saních
i sedlák v holínkách, kožichu, beraniče,
co s bičem pevně stojí jak příkovan byl na nich.
Rolničky cinkly, koníci přelétli a lesklé koleje, co po nich v sněhu zbyly,
se rychle houfem malých, šedých ptáčků, shánlivých, čilých chocholoušek zaplnily.
Jakmile padl soumrak svatvečera a nebe ztemnělé se ozářilo večernicí,
chodili zpívat – Pásli ovce valaši – od domu k domu malí koledníci.
Teď živé smrčky, jedle vánoční u domků v zasněžené předzahradce
zdobí různobarevná světélka ve štedrovečerní pohádce.
Zámecký park oděný v sněžném šatě, když z kostela v něm zazní koled melodie,
pod stromy ležící modré stíny měsíce, je plný vánoční poezie.
Za hlasu zvonů lid do chrámu vchází,
by příchod Spasitele uctil písněmi i slovem
a melodie Tiché svaté noci se line zasněženým krajem pod Buchlovem.

Panna Maria v Betlémě

(Píseň paní Chmelařové z Babic zapsal Ing. Miloslav Hrdý)

Panenka Maria
po světě chodila,
a svého synáčka
pod srdcem nosila.

Kuji já, kuji já,
tři železné hřeby,
bude jich pro Krista
Pána zapotřebí.

Proč jsi jí tatíčku,
nocleha nechťel dát,
mohli jsme světničku
pěknou jí uchystat.

Přišla ona přišla
do jedné uličky,
do jedné uličky,
mezi kovářičky.

Když Panna Maria
ta slova slyšela,
kolem se zachvěla
a pryč odcházela.

Je prý to tatíčku
dobrá Matka Boží,
dala mně ručičku,
která vše udrží.

Kováři můj milý,
nocleh mně dejte,
nocleh mně dejte,
ohně nezhašujte.

Potkala dcerušku
kováře tvrdého,
jež neměla ruku,
jen malou grmličku.

Kdybych já byl věděl,
že to matka Boží,
byl bych já jí ustlal,
na svém bílém loži.

Nocleha já nedám,
moc týpů mám,
ve dne, v noci kuji,
ohně nezhašuji.

Maria viděla
malého mrzáčka,
ruku uzdravila
chorého děvčátka.

Sám bych si byl lehl
nohama do trní,
nohama do trní,
hlavou do kamení.

grafika Arnošta Hrabala

59. zasedání Rady obce dne 27. 9. 2005

2. Žádost o zařazení pozemků p.č. 2712/2, 2714/141 a 2714/139 do nového územní plánu jako stavebních, pan František Juřík, Na Včelíně 1702, 760 01 Zlín, ze dne 7. 9. 2005

Rada obce Buchlovice konstatovala, že koncept územního plánu, schválený Zastupitelstvem obce Buchlovice v dubnu 2005, nepočítá v této části katastrálního území (pozemky p.č. 2712/2, 2714/141 a 2714/139) se žádnou novou výstavbou.

3. Žádost o pronájem nebytových prostor (současné TIC Buchlovice) – paní Ludmila Kovaříková, Hradištská 15, 687 08 Buchlovice na prodej pekárenských a cukrárenských výrobků a dalších vč. produktů z Mikroregionu Buchlov, ze dne 12. 9. 2005

Rada obce Buchlovice žádost přijala a rozhodla o jejím zaregistrování pro případné výběrové řízení na uvolněné prostory TIC Buchlovice, žadatelka bude v době aktuální oslovena.

4. Žádost o odkoupení obecního pozemku p.č. 1145/1 o výměře 443 m² (orná půda), pan Petr Škrabal, Horní Podvinohradí 369, 687 08 Buchlovice, ze dne 15. 9. 2005

Rada obce Buchlovice doporučila dlouhodobý pronájem pozemku parcela č. 1145/1 o výměře 443 m² v k.ú. Buchlovice bezplatně pouze za údržbu.

7. Dopis AGRO Zlechov, a.s. se sídlem 687 10 Zlechov 119, zastoupená Josefem Hrabcem – předsedou představenstva – zájem o pronájem pozemků obce Buchlovice pro zemědělské využití, nabídka nájemní smlouvy, ze dne 15. 9. 2005

Rada se seznámila se zájmem AGRO Zlechov, a.s. se sídlem 687 10 Zlechov 119 o obecní pozemky v trati pod Křížnými cestami od skládky směrem k Buchlovicím o výměře cca 0,9902 ha.

Rada obce Buchlovice se shodla (protože všechny pozemky důležité pro chod Farmy Buchlovice jsou obdělány) na vyčkání do vyřešení situace kolem konkurzu AGRO Sovín Boršice

8. Dopis pana Vítězslava Chromka – Agentura VICHŘ produkcion, hodnocení sezóny

2005, návrh na výši poplatků za rok 2005, ze dne 15. 9. 2005

Rada obce Buchlovice vyslovila celkovou spokojenost s průběhem Buchlovského léta s částí, kterou zajišťovala agentura VICHŘ produkcion, děkuje pořadateli za snahu o popularizaci obce a schválila návrh paušální výše poplatků z akcí roku 2005 ve výši 12 000,- Kč.

9. Žádost Folklorního studia Buchlovice (Ing. Pavel Dvořan) o možnost využití náměstí Svobody na akci

Zpívání o víně dne 25. 9. 2005, zapůjčení židlí a stolů od obce Buchlovice, ze dne 21. 9. 2005

Rada obce Buchlovice vzala ex post žádost na vědomí, konstatovala, že průběh akce byl klidný a nedošlo k žádnému narušení klidu ani chodu v obci.

10. Urbanistická studie Buchlovice – 36 bytových jednotek v jižní části intravilánu „Za kotelem“ lokalita B48 ve směrném plánu 1 : 2000, Ing. arch. Antonín Kudrnáček, nám. Zachariáše z Hradce 61, 588 56 Telč.

Starosta obce ing. Jiří Černý podal základní informaci k jednoduché urbanistické studii (ve 4 variantách) na výstavbu bytových domů v prostoru ulice Hradištská za stávajícím bytovým domem čp. 795. Podstatné je to, že existuje firma ochotná, v případě zájmu obce Buchlovice, byty na klíč, nikoli sociální, realizovat. Z bohaté diskuze vyplynulo mj., že bude velmi vhodné informovat o přípravách občany prostřednictvím Buchlovského zpravodaje nebo jeho přílohy, aby byly získány některé informace k rozhodování předtím, než bude zadáno výběrové řízení na výstavbu bytových domů (příloha k č. 11/05).

11. Dopis obyvatel bytového domu čp. 500 na ulici Komenského v Buchlovicích panu místostarostovi Petru Dvořanovi o technických závadách v domě (vyčištění okapových rýn, podmáčení sklepních místností atd.) ze dne 5. 9. 2005

Rada obce doporučila pozvat stavebního experta k posouzení všech uvedených závad, vlastními silami odstranit možné (ucpané a rezivějící žlaby

a svody) a počítat v rozpočtu roku 2006 s opravami na domě čp. 500 se zapojením financí skládaných průběžně bydlícími na tomto domě.

13. Schválení „Prohlášení vlastníka budovy č. p. 273 (Obec Buchlovce) o vymezení jednotek dle § 4 a § 31 odst. 2 zákona č. 72/1994 Sb. o vlastnictví bytů a § 118 odst. 2 a § 125 odst. 1 občanského zákoníku“

Rada obce Buchlovce schválila podepsání „Prohlášení vlastníka budovy č. p. 273 (Obec Buchlovce) o vymezení jednotek dle § 4 a § 31 odst. 2 zákona č. 72/1994 Sb. o vlastnictví bytů a § 118 odst. 2 a § 125 odst. 1 občanského zákoníku“, správcem budovy čp. 273 na ulici Masa-

rykově v Buchlovicích je Obec Buchlovce, jejíž podíl v budově je určen na 66%, nájemce paní Mag. Čechmánková má zbývajících 34%.

14. Schválení návrhu Zřizovací listiny školské rady při ZŠ Buchlovce, okr. Uherské Hradiště, Komenského 483, 687 08 Buchlovce vč. přílohy zahrnující seznam a adresy členů školské rady

Rada obce Buchlovce schválila Zřizovací listinu školské rady při ZŠ Buchlovce, okr. Uherské Hradiště, Komenského 483, 687 08 Buchlovce vč. přílohy zahrnující seznam a adresy členů školské rady – obě listiny jsou součástí zápisu z tohoto jednání.

60. zasedání Rady obce dne 11. 10. 2005

2. Žádost o pronajmutí obchodních prostorů v Tržnici Buchlovce (současné TIC) na prodej přírodnin, přírodních materiálů a výrobků z nich, šperky, fosílie, spojení kamene, kůže, skla i dřeva, schránky mořských živočichů, dárkové předměty etnického charakteru, pan Oskar Krajíček, Staňkova 39, 612 Brno, ze dne 10. 10. 2005

Vzhledem k tomu, že k využití TIC Buchlovce na Tržnici Buchlovce bude možné až od 1. 4. 2006, rozhodla Rada obce Buchlovce posečkat s rozhodnutím o principu úvěrového řízení.

Rada obce Buchlovce žádost projednala a doporučila ji vést v patrnosti a oslovit zájemce v době organizace výběrového řízení na pronájem nebytových prostor TIC.

3. Žádost o udělení výjimky pro provedení terénních úprav na pozemku p.č. 2324 v k.ú. Buchlovce, Mgr. Vlastimil Vaněk, starosta města Uherský Ostroh, Zámecká 24, 687 24 Uherský Ostroh, ze dne 30. 9. 2005

Rada obce projednala žádost Města Uherský Ostroh o udělení výjimky na provedení terénních úprav na pozemku p.č. 2324 v k.ú. Buchlovce. Vzhledem k tomu, že nedojde k narušení vzhledu prostředí a veškerá zemina bude jen přemístěna v rámci uvedeného pozemku, nemá Rada obce Buchlovce k udělení výjimky žádných připomínek.

4. Oznámení o ukončení pracovního poměru na Základní škole Buchlovce ke

dni 30. 1. 2006 – paní Mgr. Ludmila Cilečková, ředitelka, z důvodu nároku na starobní důchod, ze dne 4. 10. 2005

Rada obce Buchlovce doporučila vyhlášení výběrového řízení na místo ředitele ZŠ Buchlovce bez prodloužení, tedy nečekat do konce školního roku 2005 – 2006.

Rada obce pověřila tajemníka Ing. Miloslava Hrdého organizací konkurzu i konstrukcí oznámení. Oznámení o konkurzu bude dáno na vědomí obvyklými cestami – vyvěšení na Úřední desce Obecního úřadu Buchlovce 2x, hlášení obecním rozhlasem, otištěním v Buchlovském zpravodaji, mimo to i inzerce ve Slovácích novinách.

Vedle povinných členů výběrové komise doporučila rada oslovit ředitelku ZŠ Osvětimany Mgr. Marii Kordulovou.

5. a) Žádost o využití prostoru náměstí Svobody v Buchlovicích na uspořádání akce Velký veselý mikulášský jarmak, zapůjčení stánků, židlí a stolů pro diváky a také možnost využití sálu restaurace U páva pro zázemí účinkujících a předvádění ukázek lidové tvorby – Folklorní studio Buchlovce ze dne 2. 10. 2005

Rada obce Buchlovce plně podporuje akci Folklorního studia Buchlovce a souhlasí s využitím veřejného prostranství na akci Velký veselý mikulášský jarmak dne 4. 12. 2005 – náměstí Svobody, taktéž souhlasí se zapůjčením stolů a židlí z majetku obce Buchlovce a bude inicio-

vat bezplatné využití sálu restaurace U páva pro naznačené – zázemí účinkujících a předvádění prací lidové umělecké tvorby.

b) Žádost o převedení majetku obce Buchlovce – cimbálu a basy na Folklorní studio Buchlovce, které má možnost získat prostředky na opravu z Nadace Děti – Kultura – Sport, ze dne 1. 10. 2005

Rada obce Buchlovce doporučuje vzhledem k možnosti získat prostředky na opravu z Nadace Děti – Kultura – Sport, Uherské Hradiště Zastupitelstvu obce Buchlovce bezúplatné převedení nástrojů – cimbál a kontrabas, Folklornímu studiu Buchlovce, navrhuje se časové období provádění ročních inventur, které se provádějí ke 30. 11. t.r.

Rada obce pověřila tajemníka získáním kvalifikovaného odhadu na současnou cenu nástrojů.

6. Žádost o prodej obecního pozemku parcela č. 2914/1 v k.ú. Buchlovce Ing.arch. Martinu Jírovskému, Mlýnská 35, 39001 Tábor, ze dne 26. 9. 2005

Rada nedoporučila Zastupitelstvu obce prodej části pozemku p.č. 2914/1 vzhledem k tomu, že jde o přístupovou cestu k vodojemu.

8. Žádost o odkoupení části obecního pozemku parcela č. 3246/474 (stará cesta do Chrástí) o výměře 67m², pan František Krystýnek, Horní Podvinohradí 247, 68708 Buchlovce, ze dne 4. 10. 2005

Vzhledem k tomu, že ostatní obecní pozemky v této lokalitě jsou již prodány, doporučila Rada obce Buchlovce Zastupitelstvu obce Buchlovce prodej části obecního pozemku parcela č. 3246/474 v k.ú. Buchlovce žadateli s tím, že na jeho náklady bude provedeno nové geometrické zaměření, nový geometrický plán.

9. Žádost o pronájem volného prostoru v I. podlaží domu čp. 273 na ulici Masarykově, využití jako čekárna pro kosmetický salon, paní Jana Juříková, Veselí n. Mor., ze dne 10. 10. 2005

Rada obce Buchlovce rozhodla oznámením na Úřední desce Obecního úřadu Buchlovce dát úmysl o pronájmu veřejnosti na vědomí (15 dní), poté o pronájmu volného prostoru v I. podlaží domu čp. 273 na ulici Masarykově rozhodne.

10. Různé

Rada obce Buchlovce vyslechla informaci ing. Miloslava Hrdého o prvních setkáních nad scénářem pro Muzeum Podhradí Buchlovce a schválila dosavadní postup přípravného výboru, doporučila konkretizovat představy (scénář) pro zadání odborníkovi, vytipování odborníka (ve spolupráci se Slováckým muzeem Uherské Hradiště).

Následně se Rada obce Buchlovce seznámila se stavem prací na MPB na místě samém, dům čp. 24 na náměstí Svobody.

61. zasedání Rady obce dne 1. 11. 2005

2. Žádost 20051017/Buchl o prodej obecních pozemků p.č. 3247/69 o výměře 210m² (trvalý travnatý porost), p.č. 3249/10 o výměře 19m² (ostatní komunikace) a p.č. 1145/1 o výměře 443m² (orná půda) v k.ú. Buchlovce, pan Petr Škrabal, Horní Podvinohradí 369, 68708 Buchlovce, ze dne 17. 10. 2005

Rada obce Buchlovce v současné době doporučuje bezplatný pronájem pozemků uvedených v žádosti s tím, že v budoucnosti bude Obec Buchlovce schopna (po dořešení celé přístupové cesty do Podvinohradí v návaznosti na zpracováváný nový Územní plán obce Buchlovce) realizovat prodej pozemků. V případě zájmu o pronájem, bude sepsána nájemní

smlouva na sekretariátu starosty obce.

3. Žádosti Sdružení rodičů při Základní škole Buchlovce, Komenského 483, 68708 Buchlovce, paní Jana Štokmanová, předsedkyně

a) o povolení uspořádání akce pro děti „Halloween party“ dne 4. 11. 2005 v době od 17 do 20 hodin v restauraci „U páva“ – nabídka bezplatného pronájmu místnost

b) o finanční příspěvek na akci Vánoční dílna (asi 10. 12. 2005) na materiály k tomu potřebné

Rada obce schválila uspořádání akce pro děti „Halloween party“ dne 4. 11. 2005 v době od 17 do 20 hodin a s nájemcem už bylo dohodnuto, že jde o akci podporovanou obcí Buchlovce – tedy bez nájmu.

Rada obce schválila finanční příspěvek (zaplacení materiálu) do výše 2 000,- Kč na akci Vánoční dílna pořádanou Sdružením rodičů při Základní škole Buchlovce, Komenského 483, 687 08 Buchlovce.

4. Žádost o umístění dopravních značek v ulici Ku Hradu – pan Alois Bureš, 687 08 Buchlovce čp. 391, ze dne 21. 10. 2005

Rada obce Buchlovce se nedomnívá, že požadavek umístění dopravních značek (jak uvedeno v dopise) je reálné a odpovídá dopravní situaci v obci Buchlovce. Rada obce Buchlovce pověřila starostu informováním Policie ČR, služebna Buchlovce, o konkrétních projevech nekázně řidiče v části Ku Hradu a Zahrady.

7. Delegace člena Rady obce Buchlovce na konkurzní řízení na místo ředitele ZŠ Buchlovce

Rada obce Buchlovce delegovala do komise konkurzu na místo ředitele (-lky) Základní školy Buchlovce za Obec Buchlovce pana Ing. Jiřího Černého – starostu obce.

8. Tradiční Martinské hody v Buchlovicích ve dnech 11. a 12.11. 2005

Rada obce Buchlovce se rozhodla podpořit uskutečnění tradičních Martinských hodů v Buchlovicích ve dnech 11. a 12.11. 2005 mimo jiné finančními příspěvky jednotlivým rodinám stárků hodů a 3 000,- Kč, tj. celkem 12 000,-Kč. Dále Rada obce Buchlovce schválila příspěvek na produkci cimbálové muziky v rámci Martinských hodů na Hotelu Buchlovce – částka 6 000,- Kč

9. Postup výstavby a financování Muzea Podhradí Buchlovce

Starosta obce Ing. Jiří Černý podal zevrubnou informaci o rekonstrukci domu čp. 24 na náměstí Svobody na Muzeum Podhradí Buchlovce s tím, že práce uvnitř objektu budou ukončeny a objekt předán dne 8. 11. 2005.

Rada obce Buchlovce byla podrobně seznámena též s výkazem prací, které jdou nad rámec zadání. Jedná se o 5 samostatných souborů v celkové hodnotě 917 428,- Kč vč. DPH.

Radě obce byla předložena k odsouhlasení projektová dokumentace zpracovaná ing. Mikulíkem, Buchlovce na komunikace a zpevněné plochy kolem Muzea Podhradí Buchlovce.

Firma STAMOS předložila na základě výkazu výměr nabídku na provedení těchto prací za cenu 553 460,- Kč vč. DPH. V nabídce není oceněno ozelenění (výsadba 3 vzrostlých lip) a venkovní mobiliář (lavičky, sloupky, mříž kolem stromů). Výsadba lip bude zadána firmě TONJA, s.r.o. Uherské Hradiště, která tuto zakázku zrealizuje za cenu 37 744,- Kč vč. DPH a mobiliář bude objednan u firmy REMIS, s.r.o. Brno z důvodu sjednocení mobiliáře s ostatní částí náměstí Svobody.

Rada obce Buchlovce schválila tento postup s tím, že navrhne Zastupitelstvu obce Buchlovce na prosincovém zasedání změnu rozpočtu obce na rok 2005 o výše uvedené položky.

Štědrý den

Běla Schovancová

Hedvábný závoj večerní
již halí umrzlou, zraněnou zem

A nad ní,

hle, sluneční jesličky
s dětátkem Božím

andělé zvolna snášejí...

Nebeská krása z nich září
nad hrůzou světa,

ukrytá ve zlaté hostii

Za chvíli,
Ježíšek v ní

dotekem něhy

bolesti naše,
těla i duše

v nejsladší lásku svou promění.

MARTINSKÉ HODY

12. a 13. 11. 2005

Letošní stárci (zleva: Bára Sonntagová, František Zapletal, Ema Vlčková a Pavel Kylián) s legendou buchlovských hodů Libou Pankráčovou

Foto: -vlk-

Vánoce

Jednou za rok, když se blíží zima, nastává onen kouzelný čas, čas Vánoc. Není to pouze Štědrý den, jak by si leckdo mohl myslet, ale patří k tomu i přípravy, za něž můžeme pokládat pečení vánočního cukroví nebo naladění předvánoční atmosféry, typické pro tyto jedinečné dny. Své okolí zkrášlujeme různými věnečky, svícný, stroměčky i ozdobenými smrkovými větvíčkami.

Vánoce si každý představuje jako večeri u slavnostního stolu, po níž rozbali tak dlouho očekávané dárky. Jako žákyně devátého ročníku jsem trochu jiného názoru. Vánoce se přece slaví symbolicky i v práci, a jak mohu dosvědčit, i ve škole. Již devátý rok se v naší třídě rozsvítí svíčky na stroměčku a již po deváté se zaplní stupínek před tabulí dárky. Jsou to moje poslední Vánoce v přítomnosti našich učitelů a bezpochyby i ve společnosti mých jedinečných spolužáků. Určitě mi bude po školních oslavách Vánoc moc smutno. Nejen, že odcházíme na střední školy, ale už nikdo nám nebude rozumět tak, jako naši učitelé.

grafika Arnošta Hrabala

Já osobně si myslím, že Vánoce jsou doba, kdy se lidé mají mít rádi, případně se usmířovat, zapomenout na starý rok a soustředit se na rok nadcházející. Není pravidlem, že z Vánoc mají mít radost jenom děti. Určitě potěší babičku i dědečka.

Občas se tohoto času využívá pro úklid – místo pečení perníčků se luxuje, utírá prach, umývá.

Týden po Štědrém dni je další významný den – Silvestr. Jistě každý zná ten pocit, kdy se odpočítává 5, 4, 3, 2, 1 a bum! – vyletí korková zátka od šampaňského a maminka automaticky utíká do kuchyně pro hadr. Na Nový rok si lidé dávají různá předsevzetí a slibují, co začnou nebo přestanou dělat.

Krásný čas, který jsme čerstvě zažili, který se k nám po

krůčcích blíží, uvítá snad každý z nás, a proto Vám všem přeji:

„Šťastné a veselé Vánoce, bohatého Ježíška a krásný vstup do nového roku 2006“.

P. H., žákyně bývalé 9. třídy ZŠ

Návštěva Archeoskanzenu v Modré

V pondělí 10. října 2005 jsme se s Dějepisným kroužkem vydali na toulky po našem okolí. Naše první výprava vedla do nedaleké obce Modrá, která je v těsném sousedství Velehradu. Zde jsme navštívili Archeoskanzen, který se nachází v lokalitě původního velkomoravského osídlení. Představuje ideální polohu slovanského opevněného sídliště z doby Velké Moravy (9. století). Je tvořen stavbami, jejichž do země zahloubené části mají předlohy ve skutečných archeologických objektech. Měli jsme možnost vidět nejen jak žili Slované, jak lovili ryby, ale i vyzkoušet si dávná řemesla, ochutnat specialitu, kterou jsme dostali přímo z pece.

Po celou dobu naší prohlídky jsme byli pronásledováni zdejšími zvířaty, která se volně pohybují po areálu Archeoskanzenu. V tomto období zde probíhá výstava s názvem Čas Keltů (Morava v mladší době kamenné). Zde nás především upoutala kostra člověka, která byla na svou dobu velmi zachovalá. Při odchodu jsme se ještě mohli svést na loďce po rybníku před skanzenem. To pro nás bylo příjemným zakončením celého programu. S novými vědomostmi jsme odcházeli domů.

Lada Machalová, žákyně 8.A

LÍBÍTE SE ALESPON SOBĚ?

Jako bývalí „hodaři“ patříme k tradičním účastníkům buchlovických hodových zábav. Jelikož se však letos i sobotní hodová zábava konala U Páva, domluvili jsme se, že na zábavu půjdeme až v neděli. Tak jak jsme předpokládali, v sobotu si bez rezervačky nebylo možné najít místo a v neděli, ostatně jako každý rok, bylo volného místa až moc.

Ještě když jsem i já chodívala na hody v kroji, vždycky nás s holkama mrzelo, že v neděli večer, když máme na sobě sváteční kroj, jde na zábavu tak málo lidí, a že se nemáme komu ukázat. No, a tak jsem si říkala, když už jdeme v neděli, aspoň se potěším pohledem na hezké naškrobené kroje bez kacabaje, kterou holky nosí přes den, aby jim nebyla zima. Jaké však bylo moje zklamání, když v neděli večer na zábavu vběhla hodová chasa na sál. Všichni přihlížející začali vstávat a tleskat, jen já jsem v šoku zůstala sedět a zírala jsem na holky, co to mají na sobě za „hrůzy“! Místo krásného naškrobeného buchlovského kroje měly rozžehlené přední i zadní furtůšky, rukávce pokrčené až pozmolené a obojek kolem krku, který je jakousi korunkou kroje, když naškrobený krásně stojí skoro až k nosu, jim plandal na ramenou jak zmoklý cár krajky.

Stárci pověřili práva a všichni začali tancovat. Obtancovali dvě písničky a holky si jak na povel posedaly na židle podél zdi. Jedna vedle druhé seděly v těch rozžehlených krojích a mě v ten moment napadlo jediné: „jak zmoklé slepice“. A seděly tak hodně dlouho, včetně stárky, která seděla u stolu s tak znechuceným výrazem, že každý, kdo se na ni podíval, měl po náladě. Cožpak takhle mají vypadat krojovani? Proč šest holek, z toho většina „starých harcovnic“, měly na sobě vzorově ustrojený kroj, tak jak to má být? Protože ví, co se sluší a patří, ale hlavně nebyly na hodech poprvé ani podruhé, ale už opravdu něco pamatují, a proto vědí, jaký kroj se roky rokocí nosí v neděli na zábavu.

Já vím, že jsou holky unavené a bolí je nohy. Za celé dva dny toho moc nenasedí a když si kluci sednou, tak ony musí stát. Ale my jsme také chodily na hody a víme co to je. Nikdy nás však nenapadlo jít na zábavu v tak rozžehleném kroji a hlavně by nám to nikdo nedovolil. Jsem tomu moc ráda, protože jenom v neděli večer jsme se mohly ukázat bez kacabaje, v naškrobených rukávcích a furtůškách, které jsou svou jednoduchostí jedinečné. Pro nás a věřím, že mluvím za všechny holky, byla čest jít v takovém kroji. Žádnou z nás nenapadlo vzít žehličku a rozžehlit to, co někomu dalo takovou práci.

Když jsem se na chodbě s několika holkama v kroji potkala a zeptala se jich, jestli se jim ten kroj tak líbí, jenom krčily rameny. Jen jedna dívenka odpověděla, že je na to tak zvyklá ze souboru.

Dobře, do folklórních souborů takový kroj patří, nepatří však na buchlovské hody, které jsou jednou za rok. Každá z vás by měla být hrdá na to, že může mít na sobě nažehlený buchlovský kroj.

Holky, přece když se na sebe samy podíváte soudným okem, musíte přiznat, ve kterém kroji vypadáte líp.

Eliška Omelková

Prosinec

souvisí se slovem sivý, protože dna jsou „šedivé“, bledé, polojasné, často mlhavé, slunka je málo.

Pranostiky

Prosinec rok končí, ale zimu začíná. Je-li v prosinci ještě mnoho sedmikrásek, nebude dlouho mrznout. Když prosinec bystří, leden a únor jiskří. Jaký prosinec, takový červen. Svatá Barbora nosí bláto do dvora. Zima, kterou konec nese, ještě dlouho námi třeše.

Z kraja pod Buchlovem (10. část)

Anežka Huťková

Jak jeho strýcovi Josefovi, líbily se taky Ludvíčkovi šikovné děvčice a enom s tím rozdílem, že Josefovi na oblečení na nich nezáleželo, zato Ludvíčkovi se líbily enom ty, keré nosily národní kroje. Obzvlášť, kerá měla plyšovou kacabajku, jak on říkal plyšku. Takový každú pochválili. Neměl ale moc rád, dyž se na kroji něco měnilo. Tenkrát vysoká děvčica v naději, že bude vypadat menší, suknu trochu zkrátila a Ludvíček ju uviděl, hned ju vyplatil: „Ty hopajdo Kozákova, už teho tam víc neměli? Ešče kratší sis to měla udělat, maškaro jedna!“ Dyž ale přišel do nekerýho domu, kde se hospodyně šatila po panský, hned se jí ptal, „proč milostpaní nechodíte po sedlcký?“

*Děvčata v buchlovském kroji
(foto František Horenský, 1917)*

Tak v tem svojem do tech krojů zamilován chodíval celé leto každú nedělu naproti Tupešankám, keré chodívaly do Buchlovic do kostela. Potkal-li nějakú šikovnú mladú děvčicu, bez všeckýho prošání a namlouvání se k ní připojil a pochválil plyšku – kacabajku a už si to s nů zeširoka vykračoval až do kostela. Tam ostál jak ženich celé bohoslužby vedle ní stát a radostně z kancionálka prozpěvoval. Nekeré od něho utěkaly, ale keré už ho znaly, měly z teho povyražení.

Jednú taky, stoja si tak v kostele blaženě vedle takový nastrójený děvčice, uslyší naráz z kazatelnice volat pana faráře, aby věřící, keří zostávali vzadu, se nebáli jít víc dopředu, kde bude lepší slyšet kázání. V Ludvíčkovi, kerý dostál strach, aby nebyl tým pohybem od děvčice, pro kerú si

byl tak daleko nejak odtržený, se ozvala naráz vojanská nátura, že nahlas zaprotestoval: „Žádná kupředu, kupředu, to bylo enom za války. Na to se kostel rozšiřoval, aby si každý mohl stúpnuť, kde chce?“ A ostál pevně stát jak voják na stráži. Pan farář, kerý ho už dobře znali, si už enom trochu odkašlali a začali kázat. Proti takovýmu nemohli už nic namítat. A Ludvíček šel potom zas pěkně děvčicu vyprovodit. Když se mu to ale nekdy zdálo v kostele dlůho, podívava se ven na věžu, zahrozil, co že je to za pořádek, už toli hodin a ani zpívaná nebyla. No a protože se mu ty plyšové kacabajky tak líbily, chodíval taky často ke Kovářom, kde tetička taky takové kacabajky nosili a kde se pro ně dycky něco k snědku našlo.

Dyž si tak jednú, seďa u nich na prahu u síně, blaženě pošmakovával na kafím s buchtů a pochvaloval tetiččinu plyšku, tu strýcovi Koničkoví, kerý se k temu akorát nachométli a ty Ludvíčkovy časté návštěvy jich už začaly dopalovat, bleskl hlavú čertovský nápad. Jako by to nic, povídají: „Tož ti sem si kúpil Ludvíčku v Hradišti na jarmaku holuby, ale co. Neusadili se ně ty potvory na místo v holubníku v komíně? A né a né ich z tamodsáď dostat. Nepomohl bys mně ich vyhnat?“ „Ná, co by né, strýčku Koničku,“ povídá Ludvíček, „ale enom jak?“ „No, víš,“ strýc na to, „já ti dám velikú metlu na dlůhú palicu a ty s nů mosíš ze síně v tem komíně co nývěš labancovat, aby oni vyletěli ven. Já zatým vylezu na střechu a budu dávat pozór, a až budú všeci venku, tož na tebe do komína zavolám – už dost!“ Ludvíček ochotný k pomoci, vzál metlu a tancoval s nů v komíně na všecy strany. Dyž už se mu to samotnýmu zdálo jaksi moc dlůho a strýc furt se neozývali ani nešli a on už se dusil a kýchal a od čerta nebyl k rozeznání, začal už v tem taky čut nějakú pestvinu. Vyletěl naráz jak Lucifer z pekla ze síně a práskha metlú na prostředek dvora, zařval: „Toto je nejaký Koniček, toto je celý kůň!“ A víckrát se tam neukázal. A proto, že už zkusil od lidí moc všelijakých nezbedností, nerád šel nekomu něco udělat. Kde ale k němu byli dobří a nějakú práci po něm žádali, aji dyž napřed trochu pobrbľával, přeca to enom znovu udělal.

Tak taky jednu ráno, dyž se na něho doma ze všech kútů dívala bída a ani polívky ani toho třeba hořkýho káfiho nikde nebylo, pustil se od jejich chalúčky z kopca dále. Přiřďa na rynek, rozmýšlel se, kde by zaklepál. Spomněl si na jednu panimámu, kerá ho nikdá nenechala hladného odejít. Pospířil k venkovním dveřám, ale dyž se dveře neotevřely, řekl si: „Já vyčkám.“ A trpělivě vyčkával až přišli panimáma z nákupu. Dostál jak dycky teplé snídání a v blažený náladě se těřil, že si u panimámy povykládá. Tá dnes ale, protože měli na dvorku pořezané dřevo, pobídlí Ludvíčka, že by jím ho mohl posekat. Ludvíček neřekl tak ani tak, pujdu nepujdu, ale přece stál a pomaly se jak smrad chodbů odtahl na dvůr. Dyž už to hodnú chvíli trvalo a nic, co by se podobalo sekání se nezývalo, panimámě to nedalo a šli se podívat oknem na dvůr, co tam ten Ludva dělá. Ten si pěkně seděl na schodkách u dveří a toho druhého Ludvu pucováł, co ho tam akorát dnes čechmant dovědl: „Ty hňupe, ty vole, cos tam lézl. Bylo ti toho potřeba? Nech si paninka poseká.“ Ale až to tomu trůbelovi pěkně vytmavil, dal se přeca enom do práce. Búchál do něho, enom polínka odletovaly. Ale co

čert nechtěl, ale spíš chtěl, když byl v nejlepřím, dovědl na dvůr kořkařa, kerý tam měl zprovodit ze světa a stáhnút z kože kozla. A Ludvíček, bár byl vojákem, nenáviděl každé násilí. On přál každému enom dobré, jak lidom, tak zvířatom. Proto jak se kořkař chystál na zařiznutí kozla, letěl na něho s pantokem, kerým sekál to dřevo. Panimámě, kerá právě vyhlídla z okna na dvorek, se hrůzú zatmělo v očách a skulila se jak špalek na zem. Dyž se po chvíli probrala k vědomí, bála se podívat na dvorek, kde bylo úplně ticho. Konečně si dodala odvahy a co nevidí? Kořkařa klidně stahovat kozla, pantok ležet vedle něho a Ludvíčka sedět na druhým konci dvora a potichu nadávat. Ale zas, jak dycky, to odněsl neřčastný Ludvíček. Lebo dyž to panimáma povykládali pantátovi, kerý přišli dom z práce, vyfasováł za to ponaučení páru pohlavkama. Tak se chudák točil po dvoře jak motovidlo po tem bludným světě a jak mucha v kolomazi a nemohl najit tú pravú cestu, na kerý by se každému, kdo ho potká, zavděčil. Eřče dobře, že dovědl jak jeho strýc dycky zas s nečím se utěřit a jemu stačilo ke štěstí tak málo.

(Nedopsáno, konec)

Dnes už neexistující domek rodiny Wagnérový na Zahradách u potoka

Čertovská nadílka na sv. Mikuláše

Zdenka Maršálková

Tato příhoda se mi stala na první mírový svátek sv. Mikuláše roku 1945, když mně bylo třináct roků. V Uherském Hradišti se po ukončení války znovu otevřelo gymnázium a já jsem nastoupila do třetí třídy – tercie. Tehdy na Mikuláše hodně přimrzlo, ale na sucho a byla všude velká bílá jinovatka. Vypravily jsme se s kamarádkou bruslit na Buchlov na rybníček. Zdálo se nám, že už může být dobře zamrzlý. Muselo to být v neděli, protože v ten den jsme zřejmě neměly školu. V sobotu bylo tehdy ještě půldenní vyučování. Přivázaly jsme si brusle (samozřejmě „kačenky“ na šroubování) na provázek, hodily je přes rameno a šly jsme. Maminka to neviděla ráda, protože šroubováním bruslí se kazily boty a ty i veškerý textil byly tehdy ještě nad zlato.

Sněhu byl jenom poprašek a všude byly trásníčky jinovatky. Na Buchlov jsme šly kolem obchodů cukráře pana Šika („Cypř“) a pekařky paní Pohankové. Táhla se z nich vůně perníků a preclíků. Za výkladem pana Šika byli nádherně zdobení perníkoví Mikuláši a čerti a za sklem u paní Pohankové byli čertíci a Mikuláši z preclíkového těsta s očkama z kuliček pepře.

Dobře se nám šlo. Za chvíli jsme byly nahoře na hradě u rybníčku. Byl pěkně zamrzlý a hned jsme zkusily bruslit. Šlo to výborně. Po obědě jsme si vzpomněly, že bychom měly jít ještě za světla domů, abychom večer mohly chodit po Buchlovicích se dívat, jak chodí Mikuláši. Ještě jsme si zaskočily na Buchlov na nádvoří podívat se, jaký je hrad ozdobený jinovatkou a šly jsme domů. Něco nás jako nutilo, abychom šly lesem přes Dobříšku. Zem byla tvrdá, zamrzlá, všude sněhový poprašek a na trávě a stromech bílé trásníčky jinovatky. Dívaly jsme se na nebe a vzpomínaly si, jak jsme ještě, a nebylo tomu tak dávno, vyhlídaly sv. Mikuláše s andělem, jak se na Hraničkách „spuštějí na zem na zlatý pantlí“. A sv. Mikuláš v nebi si už opravdu chystal dárky a čekal na čerta, kterého mu Luciper, kníže pekel, přidělí a který „vyleze z díry v Dvořanovej tihelni“. Luciper v pekle se sháněl po nějakém mírnějším čertovi jako doprovod pro Mikuláše a při tom dostal nápad: „Mikuláš svým hodným malým dětem dává dárky každý

rok a já mým gaunerům posílám jen metly a řinčení řetězů. Budou první mírové Vánoce, dostanou ode mne nadílku.“ Mrkl nahoru na zemi. „Ejhle, támhle pod Buchlovem se klátí dva pěkní gauneři, jak říkají lidé, sice už trošku odrostlí, ale to nevádí, dostanou nadílku. Plně zapadají do mé kompetence. Rvou se, pytláči a kradou pstruhy v potoku na Pile i tady u Syrovátky. Honí je hajní a dokonce i četníci, střelíjí z praku i ze vzduchovky ondatry. A jeden z nich kradе ve sklepe rodičům sklenky slivovice, nosí je do školy do Hradiště a tam o přestávce dva upíjí, aby se vytáhli nad ostatními. Při vyučování odpíjí pod lavicí.“

Kníže pekel vydal rozkaz: „Kotelník ihned k Luciperovi!“ A když se zadýchaný čert, který měl na starosti kotle a regulace tepla v pekle, dostavil, vydal vypustit z kotlů takové množství tepla pod Buchlovem na jednom místě kopce Dobříšky, aby tam bylo teplo jako na podzim, ale nejhornější vrstvu vrstvu země nechat přimrzlou. Stalo se.

Když jsme byly na Dobříšce kousek nad potokem, uviděly jsme před sebou v listí vyčnívající malé polokulaté hrbolky. Zdvihla jsem ze země kolek a opatrně do jedné strčila. Vyvalil se krásný hřib – pravák – ani velký, ani malý, mohl mít tak 12 cm, byl tak akorát. Měl světlou hlavičku, jen na vršku trochu zahnědlou, jak se k němu přes listí nemohlo dostat v zimní krátké dny dostatek slunce. Hned jsme začaly kopečky rozebírat a našly jsme devatenáct hřibů, krásných a úplně stejně velkých. Na pohled se zdály úplně zdravé, měly jen oledovatělé hlavičky a byly zmrzlé. Ovšem kopečky byly pouze v jednom malém okruhu. Hledaly jsme i v hodně širším okolí, ale jinde jsme již nic nenašly. Bylo divné, že nejen rostly pouze na jednom místě, ale že rostly v bukovém lese, kde rostou houby většinou začátkem léta, kdežto hříby v pozdním podzimu rostou v lese jehličnatém.

Vyvstal problém, jak hříby donést domů. Neměly jsme sebou kromě bruslí na špagátku už nic. Jestli jsme měly sebou něco k jídlu, což už nevím, tak snad jen chleba se sádlem do kapsy. Zachránily nás válečné svetry z hrubé ovčí vlny. V Buchlovicích chovalo v tu dobu hodně lidí ovce na vlnu,

Zima pod Barborkou

(foto: Bořek Žižlavský)

kteřá se sprádala ve Valašském Meziříčí a v Buchlovicích byla od někoho sem tam k dostání.

Teď trochu odbočím. Na sobě jsme měly „betl – dresy“ z UNRRY. Byla to organizace v Evropě těsně po válce, která organizovala válkou postiženým státům dodávání přebytků anglické a americké armády. „Betl – dresy“ byly vyřazené anglické uniformy, bundy a kalhoty, které nevím proč byly tak malé, že český dospělý voják se do nich nevešel. Byly tak pro dvanácti až šestnáctileté výrostky. V „betl – dresu“ se mně chodilo pohodlně, byla na něm také spousta kapes, což mi velmi vyhovovalo.

Vysvlekly jsme z pod bund svetry, zavázaly rukávy, daly se do nich hříby, hodily přes rameno k bruslím a šly jsme domů. Potok byl tak krásně zamrzlý, samé rampouchy, jak píšťaly u varhan. Když jsme byly na okraji lesa, už byly na nebi jen červánky a trošičku už se šelo. U Jurčičkovy hájovny byly na nebi první hvězdičky a potkaly jsme první mikulášskou trojici. Než jsme přišly domů, potkaly jsme jich ještě aspoň čtvero. Všude bylo řinčení řetězů a štěkot psů.

Když jsem přišla domů, maminka měla jako vždy dodatky k rozpíchaným botám od šroubků

na bruslích „protože se teď boty vůbec nedostanou“ a ke špinavému svetru plnému suchého listí a zmrzlého bláta a když se na svetrový ranec pořádně podívala, hned chtěla vidět, co v něm mám. Když jsem ho rozvázala a když uviděla výstavní hříbky se světlými, ale oledovatělými hlavičkama, měla přece jenom poznámky, že jsou přece jenom zmrzlé, že jsou v nich zmrzlí červíci a za chvíli že z nich bude břečka. Hříbečky roztály a když jsme je rozřízly, byly tvrdé, krémové jak slonová kost a nebyla v nich ani jedna dírečka od červa. Maminka „roztála“ taky a přinesla z komory vajíčka na smažení. Čtyři mladé slepičky prý začaly nést. Na večeri na svátek sv. Mikuláše smaženice z čerstvých hřibů jistě nebyla běžná věc.

Na druhý den jsme měli z čerstvých hřibů omáčku a ještě zbyly i do polévky. Maminka si pochvalovala, jaká to byla mikulášská nadílka. Tatínek se smál, že to mikulášská nadílka nebyla, to že by hříby musely padat z nebe. Mně napadlo, že to byla nadílka čertovská, protože hříby se vytlačily ze země a aby vypučely, potřebovaly teplo a to jim bylo určité dodáno z pekla. Byla to čertovská nadílka na svátek sv. Mikuláše.

Doba vánoční ve zvycích a pověrách lidu moravského – 2. část

napsal František Bartoš

2. Advent

První neděli adventní ohlašuje „panáček“ a kazatelny, že ranní mše sv. ve všední dni po celou dobu adventní sloužití se bude o šesti hodinách. Jsou to milé, poetické roráty, na něž staří, mladí velmi se těší. Donedávna ještě v jizbách našich venkovských chaloupek hodiny bývaly věcí neznámou. Lid jsa zvyklý vstávali časné zrána a nemaje v zimní tmavou dobu práce až tak pilné, vypravuje se z přífařených dědin do chrámu Páně hodně časné, aby nezmeškal. Raději třeba hodinu čekati, nežli se o chvilku opozditi. Doma zůstane jenom kolik jich třeba na poklid, po dvou, po třech jdou z každého domu na roráty. Zvláště děti, poněkud jenom odrostlejší, nerady zůstávají doma. Vycházejíce za tmy svítí sobě na cestu lucernou. V mé otčině, kde přífařené dědiny kolem osady farní kruhem, většinou na kopcích se prostírají, překrásný bává pohled na rády luceren noční tmou na všech kopcích se kmitajících. Čilé obrazivosti dosti se tu naskytovalo námětu k bájím o světloňoších, o nichž se právě v advent nejvíce vypravovávalo. Chrám Páně hodnou chvíli přede mší se otevírá, přicházející zažihají si voskové sloupky, u nichž kostelníci děti za zvláště milou službu sobě pokládají a zapějí z upřímného srdce „Vyros země Spasitele“ a jiné písně adventní.

V advent má se málo mluvit: „jako Kristus Pán byl v životě blahoslavené Rodičky zavřen, tak zavřena mají býti ústa.“ Písně adventními. V některých krajinách moravských pějí děti celý advent večer pod okny koledy vánoční, jimiž se touha po narození Spasitelově vyjadřuje, a jiné písně adventní.

3. Matička

Před sv. Mikulášem, dne 5. prosince večer, na Přerovsku chodila po domech ženská oblečená v bílý háv, tvář majíc zamoučenu, se srpem v ruce, jímž domácí, zvláště děti „stínala.“ Na Podluží chodí „Matička“ večer po sv. Mikuláši. Zahalena jest v bílou plachtu, v ruce drží kopist, dává dětem líbati křížek a učí je modliti se, darů nerozdává. Na západní Moravě chodí táž osoba večer na sv. Barborku, dne 4. prosince. Jinde chodí matička nebo Smřf zároveň se sv. Mikulášem.

Z uvedených příkladů patrnó, že se v osobě „Matičky“ tají bohyně Morana našich pohanských předkův.

4. Sv. Mikuláše, dne 6. prosince

Sv. Mikuláš slavíval se hlučně a okázale v městech i na dědinách. Večer dům od domu chodil sv. Mikuláš za biskupa přistrojený v bílé dlouhé košili, v ornátě, s dlouhým Iněným vousem, pod mitrou z papíru malovaného a pozlaceného, a berlou v ruce. Anděl v bíle oblečený nosil mu v košíku dárky (jablka, ořechy, sušené ovoce, perník) pro hodné děti a prut na děti neposlušné, cinkaje zvonkem. Mimo to provázela jej Smřf s kosou, v bíle oblečená, několik čertů s řetězem a kladivem, a „Laufi“ (běhoun) a „tatarem“ (tlustým bičem), jímž pod okny praskaje příchod Mikulášův ohlašoval. Svatá hrůza obešla tu děti. K vyzvání Mikulášovu padnuvše na kolena, modlily se Otčenáš a jiné modlitby. Dlouho ještě potom pamatovaly na bílou smřf s kosou a hrozně čerty s řetězy a s vyplazenými jazyky z červeného sukna. Než i chasa dospělá modliti se musila, sice zakusila chladné lázně v nedaleké bařině, kam ji čerti bez milosrdenství hodili. Do rána sv. Mikuláš naložil dětem za okny doma i u kmotrův a jiných příbuzných.

Na Budějovicku chodí sv. Mikuláš, baba s dítětem (loutkou), nesouc v košíku otruby pro kozu a v druhé ruce koště, koza s rohoma (jde čtvernožky pod plachtou), čtyři svatí, tři „černí“ s řetězy.

5. Sv. Lucie, dne 13. prosince

Večer dne sv. Lucie chodí po domech Luca, osoba ženská v bílé přistrojená. Na tváři má škrabošku s velkými zuby řepovými, na hlavě hrotek, přes něj plachtu. V košíku nosí vařečky, jimiž po prstech tluče špatné přadleny. Přadleny dobré, prohlédnuvši důkladně jejich přízi chválí. Říká se: „Luca potáček (plné vřeten) napucá.“ Jinde Luca nosí v uzílku pazderí a vřeten, a v ruce nůžky, jimiž stříhají děti straší. Na Hrozenkově chodí tři chlapi v bílé oblečení, jeden s vodou a věchtem, druhý s metlou, třetí se štetkou. První umývá lžice a lávky, druhý za ním zametá, třetí obličuje. Nemluví nic, dostanouce dar, pokývnu jenom hlavou na poděkovanou.

6. Sv. Tomáše, apoštola, dne 21. prosince

Večer sv. Tomáše, apoštola, sejí dívky na Žďársku pod podhlavničku (zhlavec) semeno, říkajíce: „Sv. Tomáši, tvoje semeno seju, pověz mně pravdu, koho dostanu.“ O kom se jí v noci zdá, toho dostane.

Obzor, ročník XII., V Brně 5. ledna 1889, číslo 1

7. Štědrý den, 24. prosince

Štědrý den zasloužil si dobře svého jména u našeho lidu. Čeho skromná domácnost od jídel postních poskytnouti může, toho všeho hojnou měrou hospodyň nachystá svým domácím. I dobytek, drůbež a stromy dostanou svůj podíl se stola štědrodenního. Ale „štědrým“ není vlastně den, nýbrž teprve večer. Do večera zachovává se přísný půst, jenom v některých krajinách pojedí o poledni trochu hrachové polévky nebo vařené hlozy (sečeného ovoce) s chlebem. Dětem konejší se hlad známým „zlatým prasátkem“ jež se jim má ukázati na protější střeše sousedově, zachovají-li půst. Proto na Valaších večer před štědrým dnem jist „hojná večera“ tu se „nacúhá“ každý šlížův, až si stěžuje, že „nemože ani sedět ani ležet, enem strměť.“ I dobytek se toho dne postí. Na Valaších dostanou toliko krásy ráno „na hladno“ po kousku „osůcha“ (přesného koláče) s „husinou“ (husím sádlem), aby jim v novém roce čarodějnice neuškodily a choroby se jich nechytaly, o poledni se i dobytku trochu pohodí.

Dopoledne roznášival dříve „pan rector“ oplátky po všech osadách přifařených, začež mu hojně udělováno mouky, obilí, vajec a ovoce. Práce toho dne v domácnosti dost a dost. Hospodář s čeládkou chystá dobytku pici a nápoj na svátky, hospodyň peče zásobu pečiva, jež by na celé svátky stačila nejen domácím, nýbrž i četným koledníkům. Tak míjí hodina za hodinou, již se stmívá, hvězdy na nebi vyskakují, ale večere neobjevuje se posud na stole. Ostýchá se hospodyň rozsvítiti neboť ve kterém domě napřed rozznou, odtud vyjde oheň. Konečně jako na dané znamení zaplá ve všech chaloupkách na stole sváteční svíčka, i tam, kde sice po celý rok dračkami svítívají.

Na Valaších před večerí, když se rozžehne, přichází děvečka „šťastikovat“ (blahopřát). V ruce nesouc snopek ovsu, který se za tím účelem při mlácení odložil, vstoupí do jizby a šťastikuje takto: „Pochválen buď Ježíš Kristus. Daj vám Pámbů štěstí, zdraví na ten nový rok, všeho dobrého rozmnožení, hříchůch odpůštění, co sobě žádáte od milého Pána Boha, aby vám to Pámbů dal, menší hřích, větší radost a po smrti království nebeské, do tak roka ve zdraví a ve štěstí Krista Pána na zemi dočkati a s novorozeným Ježíškem se radovati. Vám, hospodářičku, do roka sto tolarů do pokladnice uložit, vám hospodyňko, sto otepí (lnu) jak hedbáv, a vám, dítky, štěstí a zdraví, vinšovala bych na tisíce, ale vám vinšuju království nebeské.“ Když takto pošťastikuje, dá snopek gazdaně, ta jej rozestře po stole, na jeden roh položí pecen chleba, na druhý slaměnku (ošatku), v níž jest po trošce každého obilí, mimo to česnek, cibule, petrželí. Na to na všecko prostře obrus, a postaví na něm svíčku.

Úpravě stolu štedrovečerního věnuje se všude zvláštní péče. Na Slovensku, Valašsku i Lašsku stůl „zamkne“ (obtáhne) se řetězem, aby prý se vlkům zamkla huba, by nepožírali oves, na Brumovsku dávají z téže příčiny zámek pod plachtu.

Na stůl prostrou všeho obilí v klasích (Březová), nebo položí na každém rohu stola pecen chleba, prostředek posypou pšenicí, na ni postaví koláč s děrou uprostřed, to všecko postrou plachtou, na ní pak nad koláčem postaví se mísa (St. Hrozenkov), anebo se pod obrus nasype krup (západní Morava), nebo se postaví na stole slaměnka naplněná zrním všeho druhu, k němuž se přidá petrželí, cibule a česneku a na slaměnku obrusem pokrytou postaví se mísa (Valašsko, Podluží).

Pod stůl postaví se „masnica“ nebo hrotek (někde se řetězem ke stolu přiváže), do ní se dává z každého jídla po lžici, jakož i všechny odrobinky, okrajky a p. Stůl zůstane takto pokryt až do Štěpána nebo do mláďátek, aneb i do nového roku, odložené v masnici zbytky dávají kravám, aby dobře dojily, krup užívají za lék od nemoci dobytčí „roupy“ zvané, nebo se nakuřují odrobinkami od nátky a jiných nemocí. ubrusem se stola hospodyně všechny domácí „pošlahá, aby boli vzácní“ (St. Hrozenkov).

Na Příborsku kladou pod stůl radlici, všichni položí na ni nohy a začnou najednou jísti. na západní Moravě před večeří vykropují svícenou vodou celé stavení, chlévy i dvůr, a vykuřují kadidlem, kteráž potom na křídélce postaví pode strom.

Večeři snese hospodyně najednou všecku na stůl, jak sedne, nevstane až po večeři, „aby prý drůbež dobře seděla.“ Při stole nesmí se pít, komu se chce, musí se jít napít ven.

Před jídlem pomodlí se všichni hlasitě s hospodářem, evandélium sv. Jana, Otčenáš, Zdrávas a Věřím v Boha a zapějí nábožnou píseň. Napřed se pojídají oplatky medem pomazané, k nimž někdy přikusují tři šípinky nebo kousek petrželí. Na Bzenecku pokládají oplatek na skyvku chleba, na oplatku jest kousek medu a strouček česneku. Večeře ostatní jest dle možnosti co nejhojnější, polévka bývá nejčastěji hubová nebo hrachová, pak rozmanité kaše, krupice, koláče a ovoce syrové i suché. Na Podluží dávají pod polévku z každé stravy trošku. Na Příborsku má býti na štědrý den devatero polévek, na Dačicku zase devatero máček (česneková, hubová, ze sušených rybiček, černá na velkou rybu, bílá, sladká ze švestek aj.). Když dívka svobodná všechny ty máčky vařechou zamíchá a s ní oběhne dům, ukáže se jí budoucí ženich. Kde se na štědrý den zelí nají, ten prý nezabloudí. Ubrus nechá se do třetího dne na stole, na sv. Štěpána odrobinky se rozsypou po zahradě. Na Valaších z plachty, kterou byl štědrý den stůl prostrěn, na vesno rozsévají.

Po večeři žene pastýř děti po vsi, jakoby hnal „stádo betlémské“, děti zvoní na zvonky, pastýř troubí a práská bičem. Potom děti jmenovitě na Uh. Hradištsku pod okny koledují a bývá tu zpěvu plná dědina.

V některých krajinách na štědrý den, v jiných na sv. Štěpána roznáší pastýř po domech březové pruty, v nichž jest po větvičce tisové nebo smrkové. Pruty těmi trestají se neposlušné děti, také dobytek se jimi šibá, když se zjara poprvé na pastvu vyhání. I housátka, když se tím prutem vyhánějí, jsou „podárny a pěkně rostou“. Berouc prut ten od pastýře, hospodyně nemá ho brát v holé ruce. Ve mnohých osadách po večeři kravaři sestoupí se na prostranném místě a práskají tatary a chasa střílí, čímž prý se vyhánějí ze vsi čarodějnice.

Na Záhoří Lipenském člověk malého vzrůstu „spraví se napolo do mužských, napolo do ženských šatů, vycpe se slámou a senem, na hlavu vezme řešeto a do ruky býkovec. Chodí po dědině, a kde kterého výrostka potká, bije, aby prý lépe rostli než on a nebyli líní. Říkají mu čaputa.

Na štědrý den mluví prý dobytek a stěžuje si na čeládku. Proto hospodyně posílá čeládku do chléva: „Běžte poslouchat, jak si na vás stěžuje dobytek, kolikrát jste ho nenakrmili a pro nic a za nic bili.“ Na štědrý den tedy chystá se štědrý oběd nejen rodině, nýbrž i „statku“ (dobytku). Na Valaších chudobná „hofrava“ (podruhyně) z těsta chlebového nejprve upeče „podplameník“ své kozičce. Zámožnější gazděna upeče kravám, kozám, ovcím, koňům po zvláštním podplameníku. Vlokla toho, do něhož se zapekou zeliny, co byly o Božím Těle na oltářích, dá pak po kousku každému dobytčeti. Potom teprve gazděna peče chléb domácím. Pekouc koláče, z každého těsta i „potěradla“ (povidel, tvarohu, maku) ubere po kousku, upeče z toho „osůšek“ a podělí jím všecek statek. Po poledni valašská gazděna chys-

tajíc oběd, upraví nejprve „šchedračku.“ Na šchedračku dá se vařit hrachu do hrnce, do něho se přidá suchých švestek, hrušek a hub, se dva kousky „kvačky“ (sladké řepy) a zmokův, aby se to vše hojně rodilo. Polovic této šchedračky jest prvním jídlem šchedrovecerního oběda, polovic se jí usuší a celý rok po trošce statku do soli přidává. Než zasednou za stůl, pohodí se napřed štědře dobytku. Na Bzenecku hospodyně nakrájí na dřevěný talíř tolik skyvek chleba, co osob a kusů dobytka v domě. Do každé skyvky vloží strouček česneku a kousek medu.

Před večeří hospodář nese chléb dobytku, napřed koňům, potom kravám. Až se vrátí, vezme každý svou skyvku a sní, potom teprve se večeří. Na Laších namažou statku oči medem, aby ho nebolely. Když se sází do pecí, mouka s lopaty se smete a posype se jí dobytek. První koláč z peci vytažený položí se na sýtko, k němu se přidá česneku. Cibule a petrželí a nese dobytku (St. Hrozenkov). Kdo to nese, vezme kus vdolka do hrsti a velmi rychle jí, aby také dobytek dobře žral. Od štědrého večera schovávání se zbytky každého jídla, když se kráva telí, dají se jí sežrati. Koze, když se oprčí, dávají ořech od štědrého večera, by měla sladké mléko. Na severní Moravě koupají toho dne kozy, aby dojily. Na západní Moravě zabijou tři kohouty, nachytají krve, upekou z ní placku a dávají krávě, když se telí.

Nemenší péče věnuje se toho dne drůbeži. Všecko obilí smíchané postaví se pod stůl a na Boží hod ráno dá se drůbeži. Toho dne hodí se také slepicím věnec obžínkový. Ve Slezsku nasypou kurám do obroučky hrachu, aby hojně nesly a nezanášely. Jinde jim dávají maku nebo prosa: „Kolik sezobe makových zrníček, tolik snese do roka vajíček.“ Po večeří má hospodyně vylézt na pec: slepice ponesou a budou mít mnoho kuřat. Sype-li se na štědrý den drůbeži zrno, nevolajíc jí, bude se vždy o domě držeti. Na St. Hrozenkově po večeří jde ženská na „nájizbě“ (hůru) a sype dolů komínem, který tam na půdě ústí, ječmen v nastavenou zástěru, i táže se tato: „Co to sypeš?“ Načež ona: „Vajcá“. Potom ta dolní otočí okolo sebe červený pás, jímž se Slovenky opasují, zatočí ho v jizbě „do kola“ vysype do něho ječmen a dá slepicím zobati, aby hojně nesly a nezanášely. Husám „međuji“ hlavy a dávají se jim zhlížeti v zrcadle, aby se dobře pojímaly. Jinde protahují husu nohavicemi, nebo jí sypou jimi oves do korytka, by měla dobré vejce. Kolik zrněk hrachu na štědrý den sezobe, tolik bude mít vajec.

Zbytky jídel štědrovecerních vůbec všecko posvěcují, všemu prospívají, vzrůstu a zdaru dodávají. Odrobinky z nich seji se též do zahrádky, urostou prý u nich „voníčky“. Hojně ovoce bude, když se skořápky z ořechů rozsejí po zahradě. Než i jinak vymáhá se na nerodném stromě plodnosti. Před polednem, když hospodyně na chléb válí, dva vezmou sekery a jdou ke stromu neplodnému, hrozíce mu, že ho setnou, když nerodí. Tu hospodyně vyběhne, hladí ten strom rukama od těla prosíc, aby ho nestínali, že již roditi bude, po čemž dostane milost. Těhož účinku se dosáhne, když někdo z domácích před slunce východem nahý pobije strom neplodný. Někde i studánkám kousek vánočky, ořech a jablko i peníz obětují, aby měly čistou a zdravou vodu, na Brušpersku zbytky od večere hází do řeky, kde voda škodí, aby neškodila, jmenovitě kosti z ryb pokládají na břehy, aby jich voda nebrala.

Toho dne také vyzívají rozmanitým způsobem, co komu v budoucím novém roce souzeno. Když se posázejí do pecí koláče, s vařečkou, kterou se míchalo povídlí, svobodná dívka jde ke studánce a míchajíc vodou poslouchá, slyší-li panenky zpívati, vdá se, pak-li zvony zvoniti, umře. Koláč, který se první vysadí, rozkrojí se na tolik kousků, kolik svobodných v domě, potom se zavolá pes, či kousek polapí, ten promění svůj stav. Někde pacholek a dívka nesou dobytku „štědré večere“ na dřevěných talířích. Vráťivše se do jizby, kulnou talířem po zemi: obrátí-li se, jak stává na stole, ožení nebo vdá se toho roku. Na Opavsku všechny odrobinky a šlupiny z jablek a z ořechů nechávají v koutě za stolem do Štěpána. Na Štěpána svobodná dívka bosa vysype je na zahrádku pod okny, pozorujíc, přileť-li na ně vrabec, straka, vrána nebo holub, dle toho dostane se dívka ještě toho roku za hoferka, chalupníka, sedláka neb i za pána. Po večeří dívka posmetá v jizbě i v síni smetí, vezme je do klína, vysype jimi nakřížených cestách kolo, postaví se do něho poslouchajíc: Zpívá-li kohout, dostane zpěváka, slyší-li

střeliti, vdá se za myslivce a p. Svobodná dívka vezme jablko, postaví se do vrat a pojídá je: jde-li mimo mužský, vdá se toho roku. Potom rozloupne ořech. Do jedné skořápky dá z každého jídla, zamotá skořápku do koudelky a položí si ji na noc pod hlavu: bude se jí snít o ženichu, kterého dostane. Na Vsacku dívka okrouží jablko. Okružlinou třikrát nad hlavou zatočí a hodí od sebe: kterého mládence z těch, na něž si myslí, má dostati za muže, toho jména začáteční písmeno udělá se z okružliny. Potom to jablko rozkrájí na tolik dílů, kolik osob při stole. Když člověk bloudí a vzpomene si, s kým jablko jedl, hned se vzpamatuje. V Jimramově dívka vaří tři knedlíky, v nichž jest po cedulce se jménem hochů dívek milých: či knedlík nejprve na vrch vyvě, toho dívka dostane. Dívky běží na potok, umyve se, sáhnou veň, a co která vytáhne, z toho prorokuje, jakého řemeslníka za muže dostane. Vytáhne-li např. kousek dřeva, dostane stolaře, pakli kůže, bude paní ševcovou.

Také strkají hlavu pod necky nebo zhýbají se nad srubem studně, hádajíce ze šumotu, jakého řemeslníka za muže dostanou. Některá slyší jako tkalce za stavem tkáti, jiná kováře bušiti, tesaře sekati a p. Vycházejíce pak polena počítají, jsou-li sudou, vdají se, které lichou sedlo, zůstane toho roku svobodna. Jinde suda znamená svobodného, licha vdovce. Také házejí na střechu po dvanácti políčkách, zůstane-li na střeše suda, vyplní se přání dívčino. Dívky poskládají šátky s hlavy, smotané na říčici a páljí říčici. Jak které šátek dříve vypadne, tak se dříve vdá. Dívka sedne si ve světnici na podlahu, zády ke dveřům, vyzuje střevíc a hodí jím přes hlavu: obrátí-li se střevíc koncem ke dveřům, vdá se. Jinde zase házejí kabátky na střechu: zůstane-li na střeše hned poprvé, vdá se, kolikrát spadne, tolik let zůstane ještě svobodnou. Dívka vezme vařečku, jde ke kurníku a udeří naň: ozve-li se napřed kohout, vdá se. Jako na sv. Ondřeje, tak i na štědrý den chodí trásti plotem říkajíce: „Třesu, třesu mezným plotem, všeci svatí mým životem, kde je můj milý dnes, ať mi sté strany štekne pes“. Konečně lejí olovo: ulije-li se jehla, dostane krejčího, šídlo ševce atd. Na St. Hrozenkově po večeri matka uváže dceru za ruce o stůl, a tam jí ustele. Má-li „odsůzenca“ (jistého, souzeného ženicha), bude se jí snít, že přišel, a bude odvázána, nemá-li ho, zůstane do rána uvázána.

Dvanáct ořechových škaroupek naplní se vodou – to znamená 12 měsíců: kolik vody ze kterého vyschne, tak bude měsíc mokrý nebo suchý. Nebo rozloupnou se cibule na 12 „mísek“, do každé dá se soli a postaví na desce na kamna. Za hodinu podívá se hospodář: ve které je sůl suchá, ten měsíc bude suchý. Ve vinném kraji nalejí do škaroupy ořechové vína, do druhé vody: co nadvýší (přeteče), toho bude hojně, nadvýší-li voda, bude mokrý rok. Na nůž s obou stran přiváží nitkou po kousku chleba a vdolka i zastrčí nůž za trám. Na Boží narození o poledni nůž se sdělá.

Na štědrý den nemá se u kamen seděti, sice dostane vředy. Když se na štědrý den dělí ovoce, kdo dostane „vrhem“ (lichem), do roka zemře. Po večeri dá každý kousek koláče na lopatku: či kousek kočka napřed sní, nejspíše umře. Když přijde na štědrý den světlo do světnice, dívají se po stínech: či stín nemá hlavy, tne do roka zemře. Komu souzeno toho roku zemřít, prorokuje se také ze svíčky na stole. Nejprve ji sfoukne hospodář, po něm všichni ostatní podle let. Komu vystupuje kouř vzhůru, bude živ a zdrav, komu jde do dveří, umře toho roku. Před večerí udělá si každý z domácích hromádku z uhlí pod komínem. Po večeri jdou se dívat, či uhlí vyhaslo, do roka nebude. Když na štědrý den koně zarehtají, umře hospodář nebo hospodyň. Rozbije-li kdo na štědrý den vejce a jsou v něm dva žlutky, bude šťasten.

Obzor ročník XII., 20. ledna 1889, číslo 2

8. Božího narození

Na Valaších na štědrý den po večeri přinese čeledín z lesa „šťastičku“, jedlovou to větvičku o třech vrškách, a vstrčí ji do hnoje. Časně ráno před jitřním jde děvečka na potok, nabere třikráte proti proudu vody („jordaný“), vezme „šťastičku“ a namáčejíce ji ve vodě kropí všechny domácí, aniž ještě leží, takto říkajíce: „Pochválen buď Ježíš Kristus. Pámbů vám daj dobrý deň, výš vodička lež (než) oheň.“ Potom

šťastikuje jako na štědrý den. Tu všichni povstávají, „jordanku“ vylejí na mísu, do ní si vloží každý po penízi a pak se umývají. Potom jde děvečka s vodou do chléva a do ovčírny, kropíc dobytek a šťastikujíc i jemu. Šťastička se pak rozčesne ve tré, jeden vršek se vstříc pod poval (strop) v jizbě, druhý ve chlévě a třetí v ovčárně, kdež zůstanou až do tak roku.

Jinde chodí se časné ráno na potok myt, aby byli „pěkní a červení“, ba otužilejší i koupat se chodí z téže příčiny do strouhy mlýnské „do časnej vody“.

Odtroubiv hodinu dvanáctou ponocný zpívá: *Stávajte, stávajte, křesťané milí,
k jesličkám chváťajte v tejto božskej chvíli,
lebo sa narodil nám
Ježíš Kristus sám!*

Potom chodí po dědině a vytrubuje budí lidi, aby se strojili na jitřní. Ne dlouho po půlnoci otevírá se kostel, lid z okolních vesnic hrne se do něho celými zástupy, a dětem svým rodičové nemohou větší radosti způsobiti, nežli vezmou-li je toho dne s sebou „do kostelíčka“. Slavivat se posud v některých našich kostelích narození Páně přelibežnou pastýřskou idyloou. V kostele rozžato kde které světlo, zvláště jasně osvětlen postavený na ten čas „betlém“. Lid shromážděný porozžihá své sloupky a pěje koledy vánoční jednu po druhé. O čtyřech hodinách začnou se hodinky, po každé hodině zapějí zpěváci na kruchtě koledu za průvodu hudby a jásavého klokotu slavičího, kukání zezulčího a vrkání hrdliččího. Ptačí tento zpěv napodobuje se velmi dovedně na zvláštní nádoby hliněné. Hliněný slavík naplněn jest do jisté míry vodou, a podobnost zvuků jím vyluzovaných ke klokotání slavičímu jest věru podivuhodná. A nešveholí tyto zvuky jen tak ledabylo. nýbrž jsou podstatnou částí průvodu hudebního, zahlaholív vždy na svém místě určitým taktem a souladným rytmem.

Těmto hodinkám říká se vlastně jitřní. Po nich následuje slavná mše „andělská“ a po ní „pastýřská“. Při andělské provozuje se zvláštní slavnostní mše „valašská“, složená ze samých koled vánočních, provázených hudbou pastorální, kterýmžto prstonárodním oratoriem živě a dramaticky se znázorňuje a oslavuje narození Páně. Reformátor zpěvu církevního nebyl by asi hrubě potěšen touto pastýřskou muzikou, ale kdo pováží, jak důležitá účast ve věcech náboženských náleží srdci, nebude smělou rukou chladného rozumu a „šedé“ theorie zasahovati v tyto dětinné projevy vroucího citu náboženského dlouhým zvykem posvěcené a s názory lidu jako srostlé, v nichž právě jeho neotřesená víra a srdečná nábožnost má svou nejsilnější oporu. Do chrámu Páně, v němž se jitřní takto slavívá, přicházejí lidé o míle z cizích farností, obětující na to rádi bezesnou noc a dalekou obtížnou cestu.

Den Božího narození jest největším svátkem v celém roce. Ráno se ani nestele ani nemete, až odpoledne, a náčiní nechává se nemyto do druhého dne. Na Podluží „statku“ (dobytku) ráno zavazovali hubu, by tak „nežváchal“ a posud nedávají mu žráti až po službách Božích. Tím méně smí se ovšem toho dne voda nositi. na vodu se chodí od 11-12 hodin v noci štedrovečerní, kdy „se požehnání Boží rozlije po zemi“. Voda v tu dobu proměňuje se ve víno, kdo ho nabere, může se sám napít, jinému dáti nesmí. Toho dne nejde nikdo na besedu nebo do hospody, děti nesmějí ani „na vozičky“ (na led), ani na sánky. Toliko na Starohrozenkovsku pozve si soused souseda (polazníka) na „polazeň“, počastuje ho oplátkem, kořalku vdolkem aj., aby se hostiteli dobře vedlo.

Na první neděli adventní dívka Valaška zasadí si do květníka „révek“ (větvíčku) višňový a polévá ho každý den z huby. Révek vyžene pupence a na Boží narození bude rozkvetlý. Toho dne „opěří“ (okrášlí) jej dívka pozlátkem a dá svému milému za klobouk. Která dívka na jitřní v kostele se obsype pšenici, bude míti mnoho ženichův.

Když přijde chasa z jitřní, dostane každý po koláči, ten musí ve chlévě snísti, aby byl dobytek žirný. Slepice poshazují se v „koplíně“ (kurníku) před jitřní ohřebem a hřady, aby hojně nesly.

Přejde-li na Boží narození dědinou žid, „oprašíví masopust“, nebude toho masopustu svateb.

9. Sv. Štěpána

Na sv. Štěpána světi se v kostele po službách Božích jarní obilí na setí, každý hospodář pošle si ho po trošce do kostela a přimíchá potom k semeni. Na Morávce ve Slezsku hází při tom obilím na kněze u oltáře, až jej obsypou, to pak jest jeho. Na Podluží pastýř, přicházejí „vinšovat šťastné a veselé svátky“ vysype na stole vším obilím křížek, kteréž obilí hospodyně potom hodí drůbeži, aby se šlechtila. Jinde pastýř přinášeje toho dne do domu „březovec“ (březový prut), dá hospodáři s hrst ječmene smíchaného s turkyní. Kolik v ječmeni zrněk turkyněových, tolik se ulihne selátek.

Koledy, jež v některých krajinách, jako na Slovensku, celý advent pod okny se zpívají, jinde nastanou na svatého Štěpána. Přicházejí koledovat chudé děti cizí i drobné děti přízných a sousedův, a všem se dostává štědré koledy. Na Laších chodívají ráno i dospělí „se štěstím“ (chvojkou) po sousedech, zvláště svobodní chasníci. Otuzilé dívky hrozenkovské chodí se „do východ slunca“ koupat do „schodnic“ (kde se vody křížují), „aby sa lúbily galánom.“

10. Sv. Jana Evandělisty

Na Uherskobrodsku sbírají pacholci toho dne do měcha „ohlášky.“ Jeden se spraví v ženské šaty, druhý za žida a vezme měch na rameno. Vedouce se za ruce chodí dům od domu. Kde je pacholek anebo dívka na vdaj, dostanou hadru (= ohlášku), vstří do měcha a jdou dále. Hadry potom speněží. Druzí chasníci zase chodí po dědině s bílými talíři a sbírají na mši za všechny obyvatele.

11. Nový rok

Na Silvestra na západní Moravě hospodyně upeče každému domácímu po bochníčku, v němž zapíchnuť slepičí pérko, či pérko při pečení ohoří, do roka zemře. Na východní Moravě na nový rok, kolik lidí v domě tolik hromádek soli nasype se na píst nožem. Komu do rána hromádka „skopne“ (staje), do roka nebude. Téhož dne na Hrozenkovsku, přichází „divá baba“. Nachystá se jí na stůl. vdolek, sůl, chléb, nůž a do sklinky vody, aby to snědla. Je prý to „boží poselkyňa“. Jaká by byla její podoba, nevědí, nikdo jí neviděl. Zdá se, že je to zbytek starého kutru Moranina. – Vidí-li se na nový rok u chalupy straka, bude tam svatba, pak-li se ukáže vrána, někdo v tom domě do roka zemře.

12. Sv. tři králův

Na tři krále přede dnem vycházejí na Brněnsku do zahrady, volajíce kolikrát místem: „Kašpare, Melichare, Baltazare!“ Jak daleko se to rozlehne, tak daleko zloděj nemá práva k domu. – Když se tříkrálová voda nese z kostela, nemá se s ní hned vstoupiti pod střechnu, nýbrž má se jíti zahradou a pokropiti stromy, ponese ovoce a hmyz jim nebude škoditi. Když pak se voda donese do stavení, hospodyně uleje ji do nádoby a třemi žitnými klásky kropí po všem stavení a stájích, hospodář píše na všechny dvěře svěcenou křídou: K+M+B. Po trošce té vody vypijí všichni domácí večer před spaním, ostatek se schová. Tou vodou kropívají pak rodičové své děti, když se vydávají na cestu nebo když vstupují do stavu manželského, včelaři jí vykropují úle, když zjara včely přehlížejí nebo když roj usazují.

Něco se jí také ulije do studně, tři lžičky se solí svěcenou dá se krávé, když se omladí. Mimo vodu a sůl světi se též kadidlo, jímž se pak všechno stavení vykuřuje. – Ve Slezsku večerejší toho dne děvuchy bělky s mlékem, aby byly bíly.

Voda světi se též na sv. Hátu (5. února). Také vodou „hátovou“ vykropují stavení, komory, stáje, stodolu, zahradu, říkájíce: „Dnes je sv. Hátý den, vystěhujte se všechny myši ven,“ a ta slova píšou svěcenou křídou na dvěře u komory, sklepu a stodoly.

Obzor, ročník XII., 5. února 1889, číslo 3

Vánoce ve světě

ČECHY A MORAVA

O našich vánočních zvycích toho bylo napsáno mnoho, a proto jen jeden málo známý recept:

Štědrovečerní kapr z Hrušovy Lhoty

900 g kapra, 100 g sušených švestek, 100 g loupáných vlašských ořechů, 30 g cibule, olej, mletý pepř, sůl, vývar na podlití.

Švestky trochu povaříme a vypeckujeme a s ořechy umeleme na strojku na maso. Cibuli nakrájíme na drobnou a zpěníme na oleji, přidáme mletou směs švestek a ořechů, trochu soli, pepře a vše promícháme. Rybu očistíme, naporcujeme, jen hřbet na několika místech nařízneme. Kapra osušíme a dutiny naplníme směsí, zašijeme a na oleji za podlévání vývarem upečeme.

USA

Vánoce v USA jsou velkolepé a pompézní. Vždyť jen bachratých červenolicích Santa Clausů jsou na ulicích tisíce. V červených kabátcích lemovaných bílou kožešinou, s bílými vousy procházejí ulicemi, obchodními domy, dělají reklamu a vytvářejí všude předvánoční atmosféru pro štědrovečerní pohodu. I když údajně přijel z Aljašky, tak tuto figurku na americký kontinent přinesli holanďští usedlíci. (Tehdy mu ještě říkali St. Nicholas.) U nás ho známe pod jménem svatý Mikuláš a jistě víte, že to byl skutečně žijící biskup z doby raného křesťanství. Spolu se St. Nicholasem přišel i zvyk zavěšovat do komína punčochy, do kterých Santa naděluje dětem bonbóny a další dobroty. Takže si děti večer 24. prosince zavěší punčochy a nedočkavě nemohou dospát.

Ráno pak po rozdělení nadílky si všichni sednou k bohaté a slavnostní snídani. A po ní se celá rodina odebere do kostela. Protože Amerika je stát veliký, tak se Vánoce slaví jinak třeba na východě. Zde puritáni nebyli nikdy moc nakloněni vánočním oslavám. Tisíce lidí navštíví během Vánoc i pensylvánské město Betlém. Francouzští osadníci přinesli do Louisiany Vánoce s ohňostroji a střelením do vzduchu, takže se každé místo najednou promění v obrovský halas a tartas.

Irové přišli se zvykem rozzářit Vánoce rozzatými svíčkami, to aby Ježíšek či Santa Claus neza-bloudil. Indiáni přijali křesťanství, a tak samozřejmě na Vánoce nezapomínají. Navajové slaví Vánoce (Kismus) tak, že se celý kmen sesedne na velkém shromáždění kolem ohniště ke společné hostině a konzumují tak tradiční pokrmy pod širým nebem. A na Havaj vůbec na Vánoce nejezděte. Po sněhu ani památky a stromeček byste si museli podle tamějších zvyků ozdobit květy a lasturami.

Vánoční krocán s kaštanovou nádivkou

Dnes už jedlé kaštany můžeme zakoupit na trhu. Takže 500 g již oloupaných a spařených kaštanů dusíme do měkka v hovězím vývaru. Pak je semeleme na masovém strojku, přidáme k nim 10 dkg rozpuštěného másla, 10 dkg strouhanky z dietních sucharů, trochu citrónové kůry, muškát (koření – ne kytičky), pepř, sůl, 3 vejce a k tomu všemu ještě asi 20 kaštanů upečených a oloupaných, nakrájených na čtvrtky. A takto připravenou nádivku vpravíme do osoleného krocana. Do pekáče přidáme ještě trochu másla a za občasného podlévání pečeme.

ŠPANĚLSKO

Ve Španělsku se slaví narození Ježíška, ale je to také „la viesta de los ninos“, svátek dětí. Typický je rodinný charakter svátků. Platí pro toto období přísloví: „Per nadal, cada ovella al sen corral.“ (Na Vánoce je každá ovce ve svém chlévě.) Proto se řadu dní scházejí celé rodiny ke společnému jídlu. V každé oblasti se jí něco jiného. Dost často oplatky s nugátem a samozřejmě kohoutek či dobrá slepička.

Mnohaletou tradici má Misa del gallo (Misa de medianoche) – půlnoční mše a po ní radovánky spojené s dobrým pohoštěním.

Turróns (Mandlový nugát)

250 g mandlí spaříme, oloupeme a rozemeleme. Přidáme 250 g jemného cukru, 3 žloutky a dobře promícháme. Z bílku vyšleháme tuhý

sníh, přidáme k mandlím a opět promísíme. Na plech položíme olejem potřený alobal, na něj rozetřeme mandlovou směs (asi půl cm vysokou vrstvu a přikryjeme zase pomaštěným alobalem). Zatížíme dřevěnou destičkou, přidáme ještě trochu závaží a necháme stát asi 3 dny. Potom turróns pokrájíme na proužky a můžeme si pochutnávat.

SLOVINSKO

Asi neznáte slovinskou lidovou pohádku o Kurentovi. Tento hrdina zachránil člověka před potopou světa. Zachráněný přislíbil, že bude v úctě a lásce chovat dvě posvátné rostliny: vinnou révu a pohanku. A pohanka, dnes jí říkají ajda či hajdina, v dobách minulých ji zvali paganou, se stala nejpěstovanější plodinou ve Slovinsku. Pekli z ní koláče, buchty...

Na zimní svátky: Vánoce a Nový rok pak pekli z pohanky a pšeničné mouky obřadní „dvojbarevný chléb“. Samozřejmě se také o svátcích i v den všední jedly žgance - slovinské halušky či šklubanky z pohankové mouky.

Máte na ně chuť ?

Žgance

Úprava je jednoduchá. Asi 600 g pohankové mouky vaříme asi 10 minut v litru osolené vody, promícháme, aby se mouka provařila i vevnitř, a pak ještě 15 minut vaříme. Odlijeme zbývající vodu. Lžící vykrajujeme halušky, na talíři je omastíme škvarky nebo mlékem, či je jen omastíme.

A to vše podle jedné slovinské písně, kdy dívka čeká na milého:

*Žgance mu uvařím,
škvarky je omastím,
a jestli mu to bude málo,
ještě mléko přiliju.*

ŘECKO

Štědrovečerní kapr na víně

Porce očištěného kapra osušíme v utěrce, seřízíme hřbetní kost, osolíme a prudce opečeme na oleji. Potom maso vyjmeme, do oleje dáme 1 dcl červeného vína, lžici kečupu, lžici šípkové zavaře-

niny, brusinek, hrst rozinek, oloupané a pokrájené mandle, pepř, sůl a cukr. Omáčku povaříme, podlijeme jí rybu a podáváme s bílým pečivem.

RUSKO

Rusko mělo nejen starý kalendář, ale i rozdělování dárků bylo trochu jindy než u nás, a to 7 dní po Štědrém dnu. Nový rok začali vítat zelenou jedličkou až v 18. století. Do té doby svátek oslavovali pod kvetoucími višňovými větvemi, které pro tento účel pěstovali doma v kádích a snažili se o to, aby višně kvetla na poslední den roku. Potom višně vystřídala jedlička a vše je spojeno s vírou v sílu zelených stromů. Pak se přidal Děda Mráz a Sněhuročka. Přijížděli na ruské trojce naložené hračkami a dárky. Kolem jolky (novoročního stromku) se tančí a zpívá.

Prátelé se střetávají v bytech hodinu před půlnocí a připijejí vodkou s přáním, aby měli tolik štěstí, kolik je vodky v butylce, a tolik smůly, kolik zůstane nakonec vodky na dně. A všichni jsou pořádně veselí. A to už od roku 1699, kdy Petr Veliký vydal dekret, kterým tyto oslavy nařizoval a osobně na jejich zahájení i salvu vypálil.

A co se k vodce přikusuje? Obložené mísy, saláty (humrový, bramborový, hráškový,...), výborné ryby (losos, slanečci, brjagy, strjagy,...), huspenina, velký sváteční piroh s dušeným zelím.

Velký piroh

Plát listkového těsta. Na polovinu dáme náplň: rozemleté maso, smažená cibulka, rozsekaná vejce, promíchat se silným vývarem z masa, pepř, sůl. Druhou polovinu přeložíme, nádivku tak přikryjeme a krajem přitiskneme. Opatrně pečeme. Po upečení krájíme na porce a podáváme k němu dušené moskevské zelí. Je podobné našemu, jen se do cibulového základu s trochou mouky přidá i raský protlak. Jojoj! Kde jsou ty doby, kdy si ruští bohatíři pochutnávali na medvědích šunkách!

RAKOUSKO

Rakouské Vánoce se od našich příliš neliší. Vždyť jsme žili dlouho v jednom soustátí. Jenom daleko více se hraje a zpívá Gruberova koleda „Stille Nacht“.

Vykrajovance

Asi do 1 litru mléka dáme 4 vejce a 5 žloutků, lžičku bramborové moučky a vyšleháme. Potom přidáme 2 lžíce práškového cukru, nastrouhanou citrónovou kůru, mletou skořici a nádobu postavíme do větší nádoby s vařící vodou a vaříme do zhoustnutí. Potom z těsta vykrajujeme kousky, dáme na talíř a pocukrujeme.

POLSKO

Ve starém Polsku byl ještě jeden zvyk navíc. V oblasti Krakova, starého to polského města, býval vánoční průvod spojený se soutěží „šopek“. V průvodu se objevila svatá rodina, andělé, herodesové, hokynářky z trhu, Lajkoník, Pan Twardowski, nezapomínají také na řadu historických postav, jsou tak králové, Bartosz Glowacki i Kosciuszko. Děti v Polsku věří, že dárky přináší první hvězda, která vyjde na Štědrý den, to je hvězda betlémská. Staré slovanské zvyky se dodržují na svátek Ondřeje (30. listopadu). To se pouštějí skořápky na vodě v umyvadle, rozkrajují jablka atd. Hlavní jídlo je hustá houbová nebo rybí polévka, brambory se zelím a houbami, nudle s mákem, bramborové taštičky, ale také ryby obalené v těstě a smažené. Místo vánočky se pečou bábovky plněné mákem a tvarohem.

Bábovičky

140 g hladké mouky, 50 g práškového cukru, 80 g másla, 1 žloutek, nastrouhaná kůra z citrónu, 2 lžičky sladké smetany. Bílková pěna: 2 bílky + práškový cukr

Z mouky, cukru, másla a žloutku, citrónové kůry a smetany uděláme těsto, to dáme na 1 hodinu do chladu. Potom jím plníme bábovkové formičky a upečeme do zlatova. Potom je naplníme připravenou náplní, povrch ozdobíme bílkovou pěnou a znova v troubě zapečeme. Náplň: do nádoby dáme smetanu (5 dcl), přidáme trochu másla, práškový (200 g) a vanilkový cukr (baliček), 20 g polohrubé mouky a na slabém ohni mícháme až do zhoustnutí. Potom přidáme rozemleté ořechy.

PERU

Ve Střední a Jižní Americe se mísí původní indiánská kultura s kulturou španělskou a všech-

no spojuje křesťanství. Proto o Vánocích jsou na ulicích krámký a stánky s překrásnými vyřezávanými betlémy: RETABLOS. Ve všech září hlavně červená barva. Místo ovcí se kolem jesliček prohánějí stáda lam a Ježíšek je oblečen také jako malé indiánské dítě s chlupatou čepičkou na hlavě, která se jmenuje „CHULLO“. A maličkost z indiánské kuchyně.

(My bychom mohli péci v přírodě spíš v létě. Žijeme na jiné polokouli.)

Koláč v popelu

Těsto z kukuřičné mouky smícháme se sušenými bobulemi (jeřabiny, borůvky, rybíz,...). Z těsta pak vytvarujeme malé koláčky. Ty zabalíme do čerstvých listů a opatrně je klademe do žhavého popela.

Opékáme na obou stranách. Ale třeba je můžeme teplé zahrnout popelem.

NĚMECKO

Všichni již asi dobře známe adventní hvězdy za německými okny. Dnes jsou svítící, dříve byly daleko prostší. Jestliže si chcete připomenout blížící se Vánoce ještě jinak, tak pověste adventní věnec pod strop a na něm svíce. (Pozor na koberec!) Německé děti si v této době hrály, ale i pojídaly komíníčky a čertíky ze sušených švestek: „Pflaumentoffel“ a „Plaumenteuffel“. (Obojí se také dělalo i v Čechách v dobách dávno minulých.) A samozřejmě nikdy děti nezapomněly na adventní kalendář. Ale ten my také známe a už u nás zdomácněl. Že děti? A co dobrého je na stole? Husa či kachna s červeným zelím, bramborový knedlík s jablky a slaninou. Vynikající je také již po 300 let připravovaná štola. A lido-vé symboly blahobytu? Čočka, hrách a jáhly. Nesmíme také zapomenout, že vánoční stromek byl první postaven v Německu. V prvních obdobích bez ozdob.

Pečená husa

Husa – aspoň jeden kus. Sůl, pepř, 1 kg kaštanů, 1 lžíce cukru, 2,5 dl vody.

Husu osolíme a okořeníme. Kaštany nakrojíme a v horké troubě pečeme asi 15 minut. Teplé je potom oloupeme, smícháme s cukrem a při-

dáme sůl. Naplníme jimi potom husičku. Odborně zašijeme, položíme na pekáč a asi 3 hodiny pečeme. Nezapomeňte podlévat vodou. Po upečení odstraníme nitě, vyjmeme kaštiny. Husu položíme na mísu a obložíme kaštiny. Husičku někde plní také žemlovou nádivkou, do které dají jablka, 3 vejce, mléko, petrželku a okoření muškátovým květem: nesmíme zapomenout na sůl.

MEXIKO

Celý vánoční čas začíná již dříve, a to 12. prosince, kdy se slaví Panna Maria Guadalupská. Ten den se koná největší pouť Ameriky na pahorku nad hlavním městem Mexika. Ten den mají také svátek všechny Marie v Mexiku. 24. prosinec je vyvrcholením všech svátků. Končí tím devítidenní období, kterému se říká „Posada“ (Název je ze španělštiny a znamená zájezdní hostinec, penzion - je tudíž spjat s místem božího narození.) Je to zvyk pocházející ze Španělska. To devět rodin tráví devět večerů při společné večeři. Hostitelem je však každý večer někdo jiný. Vždy kolem domu, v němž je přichystáno občerstvení, obchází průvod s jesličkami a zpívají dlouhou píseň. Osmkrát jsou odmítnuti a až po devátém obkroužení a prosbě o vstup se dveře otevrou. A co večeři? Vynikající slepičí polévku a i pečení z ocasu leguána. A u stánků dostanete ke koupi lidové figurky, které mají hlavičku z čerstvých ředkviček. Dobrou chuť. Na první vánoční svátek musíte mít připraveny pochodně, rachejtla a hurá do ulic! Děti se baví rozbíjením piňaty. Je to zavěšený hliněný hrnec naplněný sladkostmi a ořechy a dítě se zavázanýma očima má možnost rozbítím hrnce si jej vybojovat. Čas je limitován písničkou, kterou ostatní „čekatelé“ zpívají. Pak propuká obyčejná mexická fiesta bohatě spojená s jídlem, pitím, hudbou, zpěvem a také namlouváním.

Leguána asi péci nebudete, ale co takhle:

Tortilas (placky)

500 g kukuřičné či hladké mouky, 12 g sádla, vlažná voda

Z mouky, sádla a vlažné vody uděláme těsto jako na nudle. Utvoříme kuličky, ty pak vyválíme

na tenko jako těsto na vlasové nudle. Pečeme na plechu v troubě. Když jsou na nich hnědé puchýřky, jsou hotové. A nyní je můžete plnit směsí ze zeleniny, ryb, masa, sýrem,...

ITÁLIE

Podle pověsti prý v roce 1223 v lese Greccio František z Assissi uspořádal první „slavnost vánoční“.

Tak se začala tradice výroby a stavění jeslí. Na známé sicilské jesličky například šla oblečky postaviček i manželka Karla III. Štědrovečerní tradice pomalu mizí. Na Štědrý den se v mnoha případech pracuje a stromček se zdobí až večer. K večeři se podávají tortelliny polité smetanou a pečené jehně. Na dárky si však děti musí počkat až do 7. ledna, kdy jim je přinese ježibaba Befana.

Fíkové taštičky

250 g mouky, 20 g droždí, 75 g cukru, 1,2 dcl mléka, 75 g másla, 1 žloutek na potřeni

Náplň: 100 g sušených švestek, 50 g rozinek, 50 g fíků, 50 g kandovaného ovoce, 50 g ořechů, 3 lžíce medu, 2 lžíce rumu.

Mouku nasypeme do nádoby, uprostřed uděláme důlek, do něj kvásek a potom těsto promísíme. Přidáme cukr a měkké máslo, zpracujeme a potom těsto necháme ve chladu asi 30 minut odležet. Těsto vyválíme na tenký plát, nakrájíme na čtverce o hraně asi 6 cm. Na každý čtvereček dáme náplň, protilehlé rohy spojíme a trojúhelníkové taštičky pokládáme na tukem potřený plech, potřeme žloutkem a pečeme ve středně teplé troubě asi 12 minut.

Náplň: Sušené švestky namočíme na noc do vody a druhý den je v této vodě vaříme asi 15 minut.

Potom je vypeckujeme a smícháme s rozinkami, fíky, kandovaným ovocem, oříšky a vše umeleme na masovém strojku. Pak přidáme med a rum.

FRANCIE

Père Noel, který má na starosti ve svém resortu nadílku pro francouzské děti, má mnoho a mnoho práce po celém božím světě, a tak na děti ve Francii přijde řada až 25. prosince ráno. Mohou se však těšit i mnoho týdnů dopředu. Od druhé

poloviny listopadu mu posílají dopisy, ve kterých mu sdělí svá přání. A protože si francouzská pošta potrpí na slušnost, dostane každé dítě, které si napsalo přání o dáreček, odpověď od vánočního „strýčka“ na lístku, že prý se Pére Noel pokusí dárky sehnat.

Je to zařízeno tak, že všechny dopisy od dětí jsou soustředovány u jednoho úředníka francouzské pošty a ten s ostatními (k ruce jich má ještě asi 45) poctivě odpovídá. Jinak ve staré Francii se v den vánoční prostíral stůl pro dobré paní. A co na něm? Samozřejmě že krocan na kaštanech, ale také „la buche“, což znamená „poleno“. Dnes je to piškotový válec politý čokoládou. Ale je to původně velice starý pohanský zvyk – oslava slunovratu. Slunce se lákalo zpět tak, že do ohně se přiložilo pěkné poleno. A z toho všeho zbyla jen sladkost.

Noelova jablka

Pěnu ze 3 bílků a 20 dkg práškového cukru šleháme ve vodní lázni do úplného zhoustnutí. Menší sladší jablka oloupeme, trubičkou na kremrole z nich vyřízneme jaderník. Vzniklou dutinu naplníme rozinkami namočenými v rumu a smíchanými s kokosovou moučkou. Každé jablko poprášíme maizenou, napícháme na špejli a ponoříme do bílkového sněhu. Jablíčka v krásném sněhovém županu pečeme v troubě na potřeném plechu zvolna asi 45 minut.

FINSKO

V těchto oblastech asi nemají nouzi o sněho-bilé Vánoce. Příprava na svátky začíná již 6. prosince, kdy v podvečer rozžehnou svíci za oknem. Podle starých pohanských zvyků se v každém domě za okny zapalovaly svíce či louče a lidé se tak bránili příchodu polární noci a vysílali zprávu do světa, že žijí. Dárky přináší děda Joulu. Každého dítěte ze septá, zda-li bylo hodné, nezlobilo, pomáhalo, a rodiče to musí potvrdit. Až potom dostanou děti dárečky. Dospělí si o Vánocích posílají květiny, podle starých zvyků věší na strop složité obrazce utvořené ze slámy – „himmeli“. Na stole má být trochu slámy a klasy. Ještě dnes věší na balkóny snopky ovsu, aby ptáci mohli s lidmi přežít tuhou zimu.

Vánoční šunka v těstu

5000–7000 g nasolené šunky, 7,5 dcl vody, 2 l mouky, 3 lžíce hořčice, 2 dkg strouhanky, rozemletý hřebíček

Nasolenou šunku důkladně umyjeme. Z vody a mouky si připravíme těsto, kterým šunku obalíme, dáme na pekáč a upečeme v rozpálené troubě. (Délka pečení podle váhy – 1 kg váhy pečeme 90 minut a na každý kilogram přidáme po třiceti minutách.) Potom těsto ze šunky seškrábneme, povrch šunky potřeme hořčicí, posypeme strouhankou a ochutíme drceným hřebíčkem, vložíme zpět do trouby a pečeme do zhnědnutí.

ARGENTINA

V celé Jižní Americe milují o Vánocích slepičí polévku a pečený ocas z leguána. V Argentině u řeky Amazonky pečou koláče z pštrosích vajec. S tím by si asi naše kuchařky neporadily. Ale co z vánoční argentinské kuchyně:

Kdoulové pečivo

350 g mouky, půl lžičky prášku do pečiva, půl lžičky soli, 200 g másla, 3 lžíce studené vody, 200 g kdoulového želé, 2 lžíce mletých mandlí, 2 lžíce strouhaného kokosu a kondenzované mléko na potřeni

Z mouky, prášku do pečiva, másla, soli a se studenou vodou vypracujeme těsto, necháme ho v chladu asi hodinu odpočinout. Potom na pomoučeném válu vyválíme, vykrajujeme kolečka asi s průměrem 8 cm. Ty potřeme kdoulovým želé smíchaným s mandlemi a kokosem, přeložíme na půl, okraje přitiskneme pomoučenou vidličkou, pokládáme na vymaštěný plech, potřeme kondenzovaným mlékem a ve středně teplé troubě pečeme asi 15 minut.

ANGLIE

Kdepak zasněžená krajina a stráně, vždyť déšť a mlha je charakteristickým počasím Vánoc. Takže sníh není průvodním jevem, ale uklízecí zmatek a nadšení ano. Svědčí o tom i anglická koleda, v níž se přeje dobré uklízení. A samozřejmě se peče. Na stole nesmí chybět krocan s kaštanovou nádivkou (pro labužníky se prý krocan poslední dva týdny před jeho

příchodem na pekáč krmit jen houskou namočenou do whisky, má prý pak vynikající maso) a proslulý pudink. Vánoce spíš připomínají karneval, obcházejí koledníci různě přestrojeni s papírovými čepicemi na hlavách. A jejich koledování je pro nás méně obvyklé. O tom nás přesvědčí třeba i Pivní koleda. Kdybyste přišli na návštěvu poslední den v roce, vezměte s sebou kousek uhlí! Ten se hodí do kamen či do krbu a přeje se, aby dobrý oheň hořel po dlouhá léta.

Vánoční pudink – Christmas pudding

Vánoční pudink je stejně jako pečený krocan neodmyslitelnou součástí Vánoc v Anglii. Přípravuje se několik měsíců dopředu a nejlepší je prý, když se připraví o celý rok dříve. Má se zabalit do celofánu či alobalu a uskladnit ve studeném sklepě. Na Vánoce se přihřeje v troubě, polije rumem či anglickým punčem a horký se podává na stůl. Někdy se podává i hořící. Nebo ho můžeme podávat politý čokoládovou polevou a ozdobený kandovaným

ovocem. Usušené ovoce (rozinky, sultánky, sušené švestky, hrušky) a oloupané mandle pokrájíme na drobno, přidáme nastrouhanou citrónovou a pomerančovou kůru, mouku, směs koření (hřebíček, skořice, anýz, zázvor, trochu nastrouhaného muškátového oříšku), strouhanku, cukr, vyškvářený lůj (vychladlý a pokrájený na drobno), vejce a zalijeme trochu rumem nebo punčem. Přidáme strouhané jablko, karotku, sirup, černé pivo nebo mléko a dobře promísíme - těsto musí být husté. Formu vymastíme, vyložíme alobalem (nezapomeňte ho také pomastit), naplníme těstem, přikryjeme alobalem a v nádobě s vodou vaříme v troubě podle velikosti 5–7 hodin.

120 g hladké mouky, 60 g strouhanky, 120 g loje, 120 g cukru, 120 g strouhaných jablek, 1 strouhaná karotka, 2 vejce, rozinky, sušené ovoce (viz výše), kůra z pomeranče a citrónu, 1 lžíce jahodového sirupu, 2 dcl černého piva či mléka, rum, punč

Dobré Vánoce a dobrou chuť přeje

Miloslav Hrdý

CO VÍŠ O VÁNOCÍCH?

(Malá vánoční soutěž pro děti)

1. Kdo to byl sv. Mikuláš? Co o něm víš?
2. Popiš, jak má podle tvých představ vypadat sv. Mikuláš, co mu nesmí chybět?
3. S jakou významnou křesťanskou událostí jsou spojeny Vánoce?
4. Který den je označován jako Boží hod vánoční?
5. Co se jídávalo na Štědrý den k večeři u vás, v domě vašich dědečků?
6. Kdy začíná a končí adventní čas, co znamená?
7. Co rozumíš pod názvem Černý kuba? Popiš!
8. Kde v literatuře můžeš najít zmínku o tom, jak se kdysi slavily Vánoce?
9. Jak dostal své jméno Santa Claus?
10. Kdy se začal strojit v našich zemích vánoční stromček?
11. Strojní stromček vytačilo u nás jiný, starší zvyk, jaký?
12. Proč se stromček původně věšel ke stropu?
13. Jaká jídla jedí o Vánocích ve světě?
14. Proč se jí na Vánoce ryba?
15. Kdo nosí dárky dětem:
 - a) u nás
 - b) v Rusku
 - c) v Německu
 - d) ve Finsku
 - e) ve Francii
 - f) v USA
 - g) v Itálii

Nejlepší tři soubory odpovědí (dodané redakci do 10. ledna 2006) zveřejníme a i odměníme.

Miloslav Hrdý

HODY 2005 – ještě malý dodatek: „... až vyrosteme, půjdeme určitě v kroji! Jo?“ (foto: O. Stránský)

duchovní zamyšlení

Milovaní,

znovu a znovu můžeme objevovat kolem sebe tolik krásy, kterou Bůh vkládá do podzimních dnů. A všechno je jen nepatrným odleskem jeho vlastní krásy. Jen ji umět zahlédnout a nechat se jí prozářit.

Jedna africká bajka:

Každé ráno se v Africe probouzí lev. Ví, že musí běžet rychleji než gazela, aby ji chytil, jinak umře hladu. Každé ráno se v Africe probouzí gazela. Ví, že musí běžet rychleji než lev, jinak přijde o život. Každé ráno, když se probudíš, neptej se, jestli jsi lev nebo gazela, ale dej se do běhu. Dej se do díla a nikdy neztrácej naději, ať se děje cokoli.

Každý den, každé ráno, každý okamžik je stálou výzvou, příležitostí i darem k prožití něčeho nového, k objevení Boží krásy. Jen se jí pak nechat prozářit a náš život se pak také stane krásným. Stačí k tomu tak málo: vystavovat své srdce paprskům Boží lásky v čase modlitby i v zastavení před svatostánkem. Být jako Panna Marie, která Boží věci „uchovávala ve svém srdci a přemýšlela o nich“. Je to důležité proto, že až pak spadnou mlhy a všechno se zeřeší, budeme moci dál žít z toho, čím jsme se naplnili v době, kdy jsme ji mohli kolem sebe vnímat. Proto neztrácejme čas ani naději.

Vyprošuji vám k tomu Boží pomoc a ze srdce vám žehnám

P. Vojtěch Glogar

(Život farnosti, č. 19, ročník XVI, 16. října 2005, vydává Římskokatolická farnost Zlín)

*Obě fotografie jedné z uliček Horního Podvinohradí od sebe dělí deset let. Za tuto dobu zde byla vybudována nová cesta a místo starého Vaculíkového domu (vpravo) a přilehlého pole stojí dům nový.
(nové foto: Martin Žižlavský)*

Do nového roku zdravě a lehce

Po vánočních lahůdkách a sladkostech, jakož i pití vám nabízejme několik chutných, ale hlavně zdravých a lehce stravitelných zeleninových pokrmů.

Zeleninová polévka s palačinkou

2 vejce, špetku soli, 4 polévkové lžíce mléka, 2 polévkové lžíce hladké pšeničné mouky, 2 polévkové lžíce nasekané směsi bylin (např. petržel, kerblík, estragon), curry na špičku nože, pepř, 2 čajové lžičky oleje, 150 g brokolice, 150 g květáku, 150 g cibule, 2 rajčata, 800 ml zeleninového vývaru.

Vejce rozšleháme, přidáme sůl, mléko, mouku a koření. Hotovou směs dochutíme pepřem a curry. Na pánvi rozpálíme olej a z připravené směsi usmažíme dvě až tři palačinky. Každou palačinku rozřízneme na polovinu, pevně srolujeme a nakrájíme na tenké plátky. Brokolici a květák očistíme, omyjeme a rozdělíme na malé růžičky. Cibuli také očistíme, omyjeme a nakrájíme na plátky. Rajčata omyjeme, rozpůlíme a odstraníme zrníčka. Půlky nakrájíme na plátky. Zeleninový vývar uvedeme do varu. Připravenou zeleninu v něm deset minut povaříme. Hotovou polévku dochutíme solí a pepřem. Polévku podáváme horkou na talíři a přidáme palačinkové šneky.

Opečené brambory s bylinkovým tvarohem

1 kg menších brambor, 1 polévkovou lžici másla nebo margarínu, 4 polévkové lžíce kmínu.

Na bylinkový tvaroh: 1 cibuli, 250 g netučného tvarohu, 2 polévkové lžíce mléka, 2 polévkové lžíce zakysané smetany, 3 polévkové lžíce směsi nasekaného koření, pepř, sůl.

Na salát: 1 paprikový lusk, 1 cibuli, 3 snítky celerové nati, 150 g bílého zelí, 3 polévkové lžíce octa, 3 polévkové lžíce oleje, černý pepř, špetku soli a cukru, 2 polévkové lžíce směsi nasekaného koření.

Brambory důkladně omyjeme a podélně rozkrojíme. Plech na pečení pomastíme a posypeme kmínem. Na plech dáme půlky brambor, rozkrojenou stranou nahoru, a pečeme 30 minut v troubě předehřáté na 200 °C. Mezitím oloupeme cibuli, nakrájíme ji nadrobno a přidáme

tvaroh, mléko, zakysanou smetanu a koření. Dochutíme pepřem a solí. Paprikové lusky omyjeme, cibuli oloupeme a vše nakrájíme na plátky. Bílé zelí drobně pokrájíme. Suroviny pro dressing smícháme, dochutíme dle přání a přelijeme přes hotový salát. Opečené brambory podáváme s tvarohem a salátem.

Zeleninová směs s jablečným krémem

500 g brambor, 500 g mrkve, 1 tenký pórek, 1 stroužek česneku, 1 polévkovou lžici oleje, 200 ml nízkotučného mléka, 250 g netučného tvarohu, sůl, mletý muškátový ořech, bílý pepř, 2 čajové lžičky nastrouhaného křenu, 1 velké jablko (kyselejší chuti), 1 kyselou okurku, 25 g lískových nebo vlašských ořechů, 100 g nastrouhaného sýru, 2 polévkové lžíce plnotučného jogurtu, svazček petržele, 20 g másla.

Brambory a mrkev oloupeme a pokrájíme nahrubo. Pór očistíme, podélně rozkrojíme a omyjeme. Světlou vnitřní část nakrájíme na centimetrové kousky, tmavou, vnější část póru dáme stranou. Stroužek česneku oloupeme a rozdrťme. Olej rozehrějeme v hrnci, přidáme česnek a pokrájený pórek a krátce podusíme. Přidáme brambory a mrkev a opět dusíme.

4 polévkové lžíce mléka dáme stranou na jablečný krém. Zbytek nalijeme na podušnou zeleninu, přidáme muškát, sůl a pepř, promícháme a znovu přivedeme do varu. Vaříme přikryté 15 minut. Jablko omyjeme, oloupeme, zbavíme ho jádrince a nakrájíme nahrubo, kyselou okurku jemně nakrájíme, ořechy rozdrťme. Tvaroh pečlivě rozetřeme spolu se zbytkem mléka, křenem, jogurtem, sýrem, jablkem, ořechy a kyselou okurkou. Hotový jablečný krém dochutíme solí a pepřem. Tmavou, vnější část póru jemně pokrájíme, přidáme k zelenině, vypneme vařič a zeleninu necháme ještě dvě minuty v zavřeném hrnci. Petržel omyjeme a jemně nasekáme. Polovinu přimícháme k jablečnému krému. Zbytek spolu s máslem přidáme k zelenině a promícháme. Zeleninu rozdělíme na talíře a navrch dáme jablečný krém. Ihned podáváme.

Miloslav Hrdý

Postup pro výběr vhodného tepelného čerpadla – 3. část

1. Výkon tepelného čerpadla

Základním krokem pro výběr optimálního výkonu tepelného čerpadla je určení tepelné ztráty domu. Tepelná ztráta domu je množství tepla v kWh, které ztratí dům při venkovní teplotě -12 až -18 °C (podle zvolené oblasti) za 1 hodinu.

Výpočet tepelné ztráty najdeme v projektu topení. Pokud tento výpočet nemáme, můžeme tepelnou ztrátu odhadnout sami. Výpočet provedeme

pro oblast s nejnižší výpočtovou teplotou -12 °C. v chladnějších oblastech bude ztráta až o 12 % větší.

Nejrychlejší metodou je metoda objemová. Nejprve spočítáme vytápěný objem domu v m³. potom tento objem vynásobíme koeficientem měrné spotřeby energie **Qps**, který je určen především materiálem obvodového pláště domu a druhem oken.

Plná cihla 45 cm + kastlová okna	35 W/m ³
Plná cihla + 5 cm polystyrenu + okna s dvojsklem	22 W/m ³
Děrované cihly CDK 36 cm nebo CDM + dvojsklo	30 W/m ³
Pórobetonové tvárnice 30 cm + dvojsklo	24 W/m ³
Cihelné bloky CD TÝN, INA 36,5 cm + dvojsklo	27 W/m ³
Cihelné bloky CD IVA + dvojsklo	22 W/m ³
Bloky YTONG, HEBEL, THERM 36 cm + dvojsklo s ditermem	17 W/m ³
Bloky THERM 44, POROTHERM + dvojsklo s ditermem	15 W/m ³

Takže například pro rodinný dům 10×10×6 m o objemu 600 m³ je v případě plných cihel a starých oken tepelná ztráta **600 × 35 = 21 000 W = 21 kWh**, kdežto u nového domu o stejné velikosti, postaveného z Porothermu 44 cm k kvalitními okny bude ztráta **600 × 15 = 9 kWh**.

Tento výpočet nemusí být naprosto přesný, neboť výkon tepelného čerpadla se navrhuje optimálně na 60 až 80 % tepelné ztráty. V tomto rozmezí se úspora výrazně neliší (do 5 %).

2. Volba typu tepelného čerpadla (primárního zdroje tepla)

Dalším důležitým krokem je volba primárního zdroje tepla. Máme tři základní zdroje tepla.

Prvním z nich je okolní vzduch. Tepelná čerpadla odebírající teplo ze vzduchu a předávajícího jej do vody (radiátorů, podlahového vytápění apod.) s označují názvem vzduch – voda. Je možné je instalovat všude. V našich klimatických podmínkách, zejména v nižších polohách (do 500 m nadmořské výšky) jsou schopna uspořit (při výstupní teplotě do 50 °C) asi 55 až 60 % nákladů na vytápě-

ní. Náklady na pořízení tohoto typu čerpadla jsou zpravidla nižší než u ostatních typů tepelných čerpadel. Proto bývá návratnost investice v některých případech nejkratší (především u větších domů).

Dalším zdrojem tepla může být zemský povrch. Tepelná čerpadla odebírající teplo ze zemského povrchu se označují názvem země – voda. Jsou schopna ušetřit (při výstupní teplotě do 50 °C) cca 65 až 70 % nákladů na teplo. Jako primárního zdroje tepla se využívá buď hloubkového vrtu

nebo plošného zemního kolektoru. Investice do tepelného čerpadla odebírajícího teplo z vrtů je ze všech typů nejvyšší. Způsobují to hlavně vysoké náklady na zhotovení vrtů. Jejich instalace se vyplatí především v chladnějších oblastech a tam, kde není dostatečná plocha pro plošný kolektor. Dalším zemním zdrojem je plošný zemní kolektor. Ekonomické výsledky u tohoto zdroje jsou velmi podobné jako u vrtů. Náklady na zařízení jsou však podstatně nižší. Plošný kolektor vyžaduje na 1 kWh výkonu tepelného čerpadla cca 40 až 50 m². ideální je jeho volba u novostaveb, kde je většinou tato plocha dispozici.

Posledním zdrojem tepla mohou být spodní

vody. Tepelná čerpadla odebírající teplo ze spodní vody se označují názvem **voda – voda**. Pomocí ponorného čerpadla čerpáme vodu ze studny (vrtané nebo kopané) a proháníme ji tepelným čerpadlem, které ji odebírá teplo. Tato ochlazená voda se pak pouští do druhé studny (vsakovací) nebo do potoka apod.

Tento způsob je vhodný všude tam, kde je velký dostatek spodních vod. Na 10 kW výkonu tepelného čerpadla potřebujeme přítok vody 0,5 litrů za vteřinu. Vhodné jsou především oblasti povodí řek se šterkopískovým podložím. Tento typ tepelného čerpadla má nejlepší ekonomické výsledky.

3. Volba otopné soustavy

Ekonomiku provozu tepelného čerpadla ovlivňuje kladně nejen teplota zdroje (čím vyšší, tím lépe), ale také výstupní teplota do topení (čím nižší, tím lépe), a to stejnou měrou.

Proto doporučujeme volit u nových domů co nejnižší teplotní systém – podlahové vytápění.

U tohoto systému lze dosáhnout až o 10 % větší úsporu než u systémů pracujících s teplotou 50 až 55 °C.

Na závěr je nutné dodat, že tepelné čerpadlo nešetří pouze náklady na vytápění. V případě zařízení tepelného čerpadla získáte výhodnou

elektrickou sazbu D55 (1 kWh = 1,- Kč).

Tím se výrazně sníží proti běžné sazbě (1 kWh = 3,15 Kč) náklady na praní, žehlení, svícení. Mražení apod. tato úspora u průměrného rodinného domu, kde je tato roční spotřeba asi 3000 až 4000 kWh, činí 6000,- Kč až 8000,- Kč za rok.

U dobře zateplených domů je možné také žádat o dotaci u Státního fondu životního prostředí. Tato dotace je 30% z celkové investice do tepelného čerpadla, primárního zdroje a příslušenství

Zpracoval: **Josef Lukašik**
luky.fin@tiscali.cz

Chcete ušetřit až 2/3 nákladů na topení – Pořídte si TEPELNÉ ČERPADLO
TECHNOLOGIE TŘETÍHO TISÍCILETÍ – ekologické vytápění pro Váš dům
NABÍZÍME VÁM: – bezplatné poradenství – prodej – montáž a servis – zajištění financí
Kontaktujte nás: WLT s.r.o., Pohor 88, Odry 742 35
Tel: 605 764 023 – p. Lukašik; 603 520 313 – p. Volný; 603 434 985 – p. Veber
E: mail: luky.fin@tiscali.cz

Členové Divadelního souboru J. K. Tyla v Buchlovicích touto cestou děkují buchlovickému podnikateli panu Ladislavu Obdržálkovi za zapůjčení vozidla na odvoz divadelních dekorací na představení.

Svým příznivcům pak přeje příjemné Vánoce a šťastný nový rok 2006.

V sobotu 29. 10. 2005 jsme přivítali nové občánky: (horní obrázek zleva) Jiřího Stejskala, Roberta Cvetanu, Helenu Burešovou, Simonu Dvouletou, (dolní obrázek zleva) Jakuba a Barboru Daňhelovy, Vendulu Bursovou a Ester Bursovou.

Dvojčata v jedné kolébce – to se vidí málokdy.

(Vítání občánků fotografoval Oldřich Stránský)

říjen 2005

Narození:

Ester Bursová
Kryštof Kadeřábek
Berenika Faltová

Úmrtí:

V měsíci říjnu jsme se naposledy rozloučili s paní Emilií Večeřovou, panem Františkem Kropáčem
a panem Vladislavem Malinkou.
V DD Buchlovicích zemřeli 3 občané.

Sňatky:

Na zámku v Buchlovicích bylo uzavřeno 21 svatebních obřadů.

Přistěhováno: 4 občané

Odstěhováno: 3 občané

K 1. 11. 2005 bylo v Buchlovicích 2 468 obyvatel.

BUCHLOVSKÝ ZPRAVODAJ

Vydává Obecní úřad v Buchlovicích, tel.: 572 595 120. Vychází měsíčně, řídí redakční rada, odpovědný redaktor ing. Miloslav Hrdý, výkonní redaktori Vlastimil Kořínek a Bořek Žižlavský. Náklad 350 výtisků. Cena 13,– Kč

Registrační číslo MK ČR E 13102

Redakční rada si vyhrazuje právo upravovat příspěvky.

Sazba Vít Kučera, tiskne HUDEC print, s. r. o., Buchlovice